

Petri Karonen & Jussi Välimaa

VAIKUTTAMISTA, VIRKISTYSTOIMINTAA JA KRIITTISTÄ KESKUSTELUA

Professoriliiton Jyväskylän osasto
1970-luvun alusta 2020-luvulle

JYU REPORTS 16

Petri Karonen & Jussi Välimaa

VAIKUTTAMISTA, VIRKISTYSTOIMINTAA JA KRIITTISTÄ KESKUSTELUA

Professoriliiton Jyväskylän osasto
1970-luvun alusta 2020-luvulle

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Copyright © 2022 Authors and University of Jyväskylä

Permanent link to this publication: [http://urn.fi/URN:ISBN: 978-951-39-9382-5](http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9382-5)

ISBN 978-951-39-9382-5 (PDF)

URN:ISBN:978-951-39-9382-5

DOI: 10.17011/jyureports/2022/16

ISSN 2737-0046

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International license (CC BY 4.0).

ESIPUHE

Ajatus kirjoittaa pienimuotoinen historiateos Professoriliiton Jyväskylän osaston historiasta syntyi osaston johtokunnassa loppusyksystä 2020, kun osastossa valmistauduttiin osaston 50-vuotisjuhlallisuuksiin. Suunnitelmana oli koota tiivis esitys toiminnan pääpiirteistä ja liittää se osaksi suomalaisen korkeakoulupolitiikan, Jyväskylän yliopiston ja Professoriliiton yleisiä kehityskulkuja. Professoriliiton hallitus näytti hankkeelle omalta osaltaan vihreää valoa ja myönsi avustuksen toteutukseen. Kiitämme tuesta lämpimästi. Avustuksen turvin pystyimme palkkaamaan talvella 2021 tutkimusavustajan, johon tehtävään rekrytoitiin historianopiskelija, HuK Tapio Roiko-Jokelan. Hänen tehokas ja systemaattinen työskentelytapansa aineiston keruussa helpotti merkittävästi työtämme, kiitos siitä. Samoin kiitämme osaston toiminnassa mukana olleita henkilöitä kaikilta kuudelta tähänastiselta vuosikymmeneltä sekä erityisesti professori Janne Vilkunaa luvasta julkaista hänen kirjoituksensa professoriosaston retkistä erillisenä tietolaa-tikkona tässä teoksessa. Julkaisukoordinaattori Sini Tuikka ja julkaisutoimittaja Timo Hautala Jyväskylän yliopiston Avoimen tiedon keskuksesta toteuttivat ripeästi ja ammattitaidolla tekstin julkaisukuntoon – kiitos siitä!

Jyväskylässä 26.8.2022

Petri Karonen ja Jussi Välimaa

SISÄLLYS

Esipuhe.....	3
Sisällys.....	4
1 Johdanto.....	5
2 Professoriliiton perustaminen ja liiton luonteen muutos.....	7
3 Ylhäältä ohjattujen reformien vuosikymmen: 1970-luku	9
4 1980-luvun rauhallisen kehittämisen kausi.....	12
5 Suurten muutosten vuosikymmen: 1990-luku	15
6 UPJ ja uusi yliopistolaki 2000-luvun alun uudistuksina	21
7 2000-luvun alku paikallisosastossa	24
8 2010-luvun uusia ongelmia ja pienempiä haasteita.....	27
9 Jyväskylän yliopiston professorikunnan koostumus ja liikkuvuus sekä paikallisosaston jäsenet ja vastuuhenkilöt.....	30
10 Jyväskylän osaston professorit Professoriliiton vastuutehtävissä ja muussa toiminnassa	41
11 Yhteenveto ja johtopäätelmät.....	43
Lähdeaineisto ja tutkimuskirjallisuus	45

1 JOHDANTO

Suomi alkoi muuttua nopeasti toisen maailmansodan jälkeen. Kehitystä kiihdytti sekä talouden rakenteen muutos maatalousvaltaisesta yhteiskunnasta läntiseksi teollisuusmaaksi että poliittinen murros ja vasemmiston kasvava kannatus. Suomi teollistui ja kaupungistui nopeasti, mikä näkyi maa- ja metsätaloudesta elantonsa saavan työväen vähentymisenä samalla, kun teollisuuden ja palveluiden osuus työvoimasta ja taloudesta on vahvistunut. Suomen elinkeinorakenne on monipuolistunut puun ja paperin viennistä metalliteollisuuden ja tietoteknologian sekä palveluiden vientiin. Tämä tarkoittaa myös sitä, että tuotteiden ja palveluiden korkea laatu on keskeinen kilpailuvaltti globaaleilla markkinoilla. Kilpailussa menestyminen edellyttää sekä korkeasti koulutettua työvoimaa että korkeatasoista tutkimusta ja koulutusta. Toisin sanoen tarvitaan erinomaista koulutusjärjestelmää ja korkeatasoisia yliopistoja.

Talouden kasvu on myös mahdollistanut hyvinvointivaltion rakentamista. Koulutuksen saralla kenties tärkein reformi oli peruskoulun perustaminen 1960- ja 1970-luvulla. Samaan aikaan Suomen korkeakoululaitos laajeni voimakkaasti aina 1990-luvulle saakka, sillä Oulun yliopiston perustamisen jälkeen (vuonna 1958) vastahankaisit Etelä-Suomen poliitikot ja yliopistot eivät enää onnistuneet estämään yliopistojen ja korkeakoulujen perustamista jokaiseen maakuntaan. Jyväskylässä tämä muutos näkyi siten, että kasvatusopillinen korkeakoulu muuttui Jyväskylän yliopistoksi vuonna 1966.¹

Korkeakoulutuksen laajentumiselle oli myös aito ja kova tarve, sillä suuret ikäluokat kasvoivat opiskeluikään 1960-luvulle tultaessa. Opiskelijoiden lukumäärä yli kaksinkertaistui (noin 25 000 opiskelijasta noin 60 000:een) 1960-luvun aikana. Kasvu jatkui aina 2010-luvulle saakka. Tuolloin saavutettiin lähes 170 000 yliopisto-opiskelijan lukumäärä, minkä ohella ammattikorkeakouluissa opiskeli 2010-luvulla jo reilut 140 000 opiskelijaa. Koulutuksen kehitys ja hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen ovat kietoutuneet toisiinsa, sillä koulutusmahdollisuuksien tasa-arvo on ollut itsessään merkittävä tavoite, jonka ohella se tukee merkittävästi tavoitetta tasa-arvoisesta yhteiskunnasta.

¹ Välimaa 2018.

Yliopistojen ja korkeakoululaitoksen kehitys on osa yhteiskuntaa ja sen muutoksia. Tästä syystä talouden, politiikan ja kulttuurin muutokset heijastuvat jatkuvasti myös professoreiden työhön yliopistoissa ja asemaan yhteiskunnassa. Koulutuspolitiikalla on yhteys professoreiden työn haasteisiin ja muutoksiin sen ohella, että tieteellinen tutkimus ja akateeminen opetus seuraavat omaa logiikkaansa ja dynamiikkansa.

Professoriliiton Jyväskylän paikallisosaston vaiheita tarkastellaan seuraavassa ennen muuta koulutuspoliittisten muutosten kontekstissa. Tavoittemme on selvittää, millaisia vaikutuksia yleisellä tilanteella on ollut professoriosaston ja sen jäsenten toimintaan 1970-luvulta 2020-luvulle. Tutkimme tarkemmin, millaista paikallisosaston toiminta on ollut, mitkä ovat olleet toiminnan painopisteet, ja miten ne ovat muuttuneet ajan kuluessa? Sen lisäksi luomme yleiskatsauksen Jyväskylän yliopiston professorikuntaan, sen rekrytointiin ja tehtävähoidon perusteisiin 1960-luvun lopulta kirjoitushetkeen saakka. Luonnollisesti esittelemme myös paikallisosaston jäsenistöä sekä osaston johtokunnassa ja Professoriliitossa keskeisissä tehtävissä olleita professorikunnan edustajia.

Esitys perustuu pääasiassa paikallisosaston toiminnasta kertyneisiin dokumentteihin osaston perustamisesta eli vuodesta 1970 lähtien. Ne koostuvat pääasiassa paikallisosaston kokousten pöytäkirjoista ja niiden liitteistä sekä vuodesta 1982 alkaen säilyneistä toimintakertomuksista. Tärkeitä aineistoja ovat olleet muun muassa tiedot erilaisista järjestetyistä tilaisuuksista sekä osaston eri teemoista antamista lausunnoista ja kannanotoista. Paikallisosaston toiminnassa syntyneitä aineistoa on täydennetty tiedoilla virallisista julkisista lähteistä, kuten virka- ja toimitietoja sisältävistä valtiokalentereista sekä yliopiston vuosikertomuksista. Tiedot Jyväskylässä toimineista professoreista perustuvat Professorimatrikkeliin. Tietoja on jonkin verran rikastettu Kuka kukin on -teoksen informaatiolla sekä julkisista virkaanastujaisesityksistä (nykyisin professoriluento) ja vastaavista lähteistä saatavilla tiedoilla. Yhdessä edellä mainittujen aineistojen avulla on voitu syventää kuvaa Jyväskylän yliopistossa toimineista professoreista ja heidän tieteellisestä taustastaan. Tärkeä tietolähde on ollut myös Jyväskylän yliopiston historia (2009), jonka monia lukuja on hyödynnetty taustatietojen ja kontekstoinnin apuna.²

Käsittelymme noudattelee historiantutkimuksen peruseriaatteita, joiden mukaisesti olemme lukeneet lähdeaineistoa kriittisesti arvioiden sen luotettavuutta ja yhdistelleet eri aineistoista saatavia tietoja toisiinsa. Tavoitteena on ollut muodostaa mahdollisimman kattava kokonaiskuva Professoriliiton Jyväskylän osaston toiminnasta. Tehtävää on osin vaikeuttanut se, että osa osaston toimintaan liittyvistä asiakirjoista on kadonnut ja osa dokumenteista on sanonnaltaan niukkoja. Olemme kuitenkin pyrkineet rekonstruoimaan pääasiat osaston toiminnasta ja yhdistämään osastosta saadut havainnot yleisempiin korkeakoulutusta, Professoriliittoa ja Jyväskylän yliopistoa koskeviin havaintoihin.

² Kangas 2009; Havila 2009; Vilkuna 2009; Lamberg 2009; Pirinen 2009.

2 PROFESSORILIITON PERUSTAMINEN JA LIITON LUONTEEN MUUTOS

Keskeinen syy Professoriliiton (alun perin Korkeakoulujen Professoriliitto) perustamiselle vuonna 1969 oli yliopistojen hallinnonuudistuksen vastustaminen. Tuolloinen opetusministeri Johannes Virolainen ja presidentti Urho Kekkonen ajoivat opiskelijoiden tuella uudistusta, jonka keskeinen tavoite tiivistyi iskulauseeseen ”mies ja ääni”. Tämän periaatteen mukaan niin opiskelijoilla kuin yliopiston henkilökunnan jäsenilläkin olisi ollut yhtäläinen äänioikeus valittaessa sekä yliopistojen valtuusto, eli korkein hallintoelin, että muitakin päättäviä elimiä.³

Professoriliitto syntyi siis hallinnonuudistuksen vastustuksesta, mikä Mika Kallioisen mukaan leimasi radikaalimpien opiskelijoiden ja yliopistolaisten silmissä professoriliiton konservatiiviseksi oikeistoklikiksi.⁴ Tämä käsitys on muuttunut vuosikymmenten aikana siksi, että Professoriliitto on muuttunut ammattijärjestöksi sekä siksi, että professoreiden työ ja yhteiskunnallinen asema ovat muuttuneet 2000-luvulle tultaessa.

Kehitys kohti ammattiliittoa alkoi vuonna 1974, kun Professoriliitto liittyi keskusjärjestö AKAVAan.⁵ Ammattiliittoistumisen kehitys oli alkanut yliopistoissa jo aiemmin, kun assistentit ja amanuenssit olivat perustaneet Korkeakoulujen assistenttien ja tutkijoiden liiton (KATL, nykyinen Tieteentekijöiden liitto) vuonna 1967 ja lehtorit olivat järjestäytyneet ammatillisesti vuonna 1968. Professoriliitto eroaa näistä kahdesta liitosta kuitenkin siinä, että professoreiden liitto ei syntynyt ajamaan vain oman ammattikunnan ammatillista etua, vaan estämään yliopiston muutosta, jota pidettiin tieteelle ja tutkimukselle turmiollisena.⁶ Tämä yliopistojen puolustamisen juonne on edelleenkin havaittavissa, sillä Professoriliitto edistää tieteen, taiteen, sivistyksen ja yliopistojen etua sekä professorikunnan hyvinvointia.⁷

³ Kallioinen 1999; Kivinen et al. 1983; Välimaa 2018.

⁴ Kallioinen 2019.

⁵ Kallioinen 2019.

⁶ Kallioinen 2019.

⁷ <https://www.professoriliitto.fi/> (viitattu 10.8.2022).

Tämä erityispiirre näkyy myös paikallisessa toiminnassa. Jyväskylän osaston johdokunnan kokouksissa mietimme säännöllisesti keinoja, joilla voisimme osaltamme myötävaikuttaa Jyväskylän yliopiston kehittämiseen. Tämä on luontevaa siksi, että professorikunnan edut ovat samansuuntaisia kuin yliopistonkin. Kaikki mikä edistää tiedettä, tutkimusta, sivistystä ja koulutusta tukee professoreiden ja koko akateemisen yhteisön toimintaa. Yhteiskunnallisena instituutiona yliopisto on tieteen, tutkimuksen ja koulutuksen vahvin tukija; se on professoreiden ja akatemian jäsenten henkinen koti. Professoreilla on kuitenkin muita akateemisia professioita suurempi kokonaisvastuu tieteenalojensa tutkimuksen ja opetuksen kehityksestä. Tämä ohella he ovat keskeisissä johtotehtävissä tutkimusryhmien vetämisestä aina laitosjohtajiin, tiedekuntien dekaaneihin ja rehtoreihin.

Yliopiston kriittinen kehittäminen tarkoittaa myös sitä, että professoriliiton paikallisosasto tekee yhteistyötä sekä muiden ammattijärjestöjen että yliopiston johdon kanssa. Demokraattisessa yhteiskunnassa on kuitenkin monia erilaisia ja usein vastakkaisia käsityksiä toiminnan päämääristä ja niihin pyrkimisen keinoista. Professorikunta kannattaa siksi avointa ja kriittistä keskustelua sekä yliopiston sisällä että koko yhteiskunnassa.

Akateemisen maailman sekä professoriliiton paikallisosaston keskeinen piirre on kollegiaalisen periaatteen kunnioitus. Päätöksenteko perustuu argumentaation logiikkaan eli siihen, että paras argumentti voittaa. Demokratiaan kuuluvaa äänestämistä, eli enemmistön valtaa, käytetään paikallisosaston päätöksenteossa todella harvoin, sillä ainoa pöytäkirjoista löytyvä äänestysmaininta koskee vuoden 2007 puheenjohtajan vaalia.⁸

⁸ Osaston syyskokouksen pöytäkirjat, 28.11.2006 (Jatkossa: Os syyskok ptk).

3 YLHÄÄLTÄ OHJATTUJEN REFORMIEN VUOSIKYMMEN: 1970-LUKU

1970-luku alkoi maan hallituksen yrityksellä uudistaa korkeakoulujen hallintomalli. Tavoitteena oli ”demokratisoida” yliopistojen hallintoa mies ja ääni -periaatteen mukaisesti. Esitys siirtyi vuoden 1970 vaalien yli professoreiden johtaessa ”Operaatio Papukaijaa”, jossa pidettiin keskeytymättömiä puheita niin kauan, ettei eduskunta ehtinyt ottaa lakialoitetta käsitteilynsä. Tästä hallituksen esityksestä alkoi kiista, joka jatkui vuosia, kunnes järjestyksessä kolmas hallitus lopulta 1970-luvun lopulla luopui tavoitteestaan yliopistojen sitkeän vastarinnan ansiosta. Taustalla oli alun perin valtiovallan tyytymättömyys yliopistojen muutoshaluttomuuteen etenkin, kun valtiovalta oli satsannut korkeakoulutuksen laajentumiseen voimakkaasti läpi 1960-luvun. Asiaan liittyi myös Keskustapuolueen (entinen Maalaisliitto) pyrkimys laajentaa kannattajakuntaansa maaseudun tyhjentyessä.⁹

Toinen 1970-luvun merkittävä reformi oli lupaavasti alkanut ja noin vuosina 1972–1980 toteutettu tutkinnonuudistus. Tutkinnonuudistusta valmistelleen FYTT-komitean mietintö valmistui vuonna 1972. Tutkinnonuudistuksen tavoitteena oli ajankukaistaa ja uudistaa yliopistokoulutus palvelemaan paremmin yhteiskunnan muuttuvia tarpeita. Reformin toimeenpano kuitenkin vieraannutti sekä yliopistot, professorit ja muut henkilöstöryhmät että opiskelijat uudistuksen tavoitteista, kun opetusministeriö (OPM) kritiikistä piittaamatta alkoi yksityiskohtaisesti päättää reformin toimeenpanosta. OPM käytännössä määräsi, miten ja milloin yliopistojen piti uudistaa opinto-ohjelmansa. Tutkinnonuudistus turhautti professoreita suuresti. Fysiikan professori Juhani Kantele (1934–1993) laski myöhemmin, että yksin Jyväskylässä tuhlautui 1970-luvulla noin miljoona työtuntia erilaisissa tutkinnonuudistukseen liittyvissä kokouksissa.¹⁰ Eräs tutkinnonuudistuksen seurauksista oli jyvaskyläläisten opiskelijoiden piirissä syntynyt 'sivistysyliopistoliike', jossa kritisoitiin ankarasti tutkinnonuudistusta.

⁹ Kallioinen 1999; Kivinen et al. 1983; Havila 2009, 26–31; Välimaa 2018.

¹⁰ Konttinen & Välimaa 1990; Päärnilä 2008; Havila 2009, 122–128. Vrt. myös esimerkiksi Ahlbeck 2018, 326–330.

Jyväskylän yliopiston paikallisosaston perustava kokous pidettiin Lyhdyssä torstaina 8. lokakuuta 1970 klo 20.15 alkaen. Perustamiskokouksen koollekutsujana oli Korkeakoulujen Professoriliiton toiminnanjohtaja Ilmo Rinkinen, joka samoihin aikoihin toimi aktiivisesti myös muiden yliopistojen professorikunnan aktivoimiseksi.¹¹ Professoriliiton jyvaskyläläisistä jäsenistä perustamiskokoukseen saapui 13 henkeä. Osaston ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin teoreettisen fysiikan professori Eero Byckling ja hallituksen jäseniksi voimistelufysiologian professori Esko Karvinen (1922–1978), Suomen historian apulaisprofessori Erkki Lehtinen (1929–2015) sekä orgaanisen kemian apulaisprofessori Pentti Mälkönen. Jyväskylän osasto oli Professoriliiton ensimmäinen paikallisosasto, sillä esimerkiksi Oulun vastaava osasto perustettiin vasta lokaan jälkipuoliskolla. Ensimmäisestä kokouksesta alkoi myös perinne siitä, että paikallisosaston johtokunnassa on ollut aina edustettuina eri episteemisten perinteiden eli tiedekuntien ja tieteenalojen edustajia.

Professoriliiton Jyväskylän osastoa on kutsuttu eri tavoin vuosien varrella. 1970-luvun alussa virallinen nimi oli Korkeakoulujen Professoriliiton Jyväskylän paikallisjaos. Nimitys muuttui vuoteen 1974 mennessä Professoriliiton Jyväskylän alaosastoksi ja 1990-luvulla nykyiseen muotoonsa Professoriliiton Jyväskylän osasto. Selvyyden vuoksi käytämme seuraavassa nimitystä paikallisosasto.

Korkeakoulujen hallinnonuudistuksen vastustaminen leimasi myös Jyväskylän osaston alkua. Osasto totesi helmikuussa 1971 antamassaan lausunnossa, että "[h]allinnonuudistuksen keskeisenä tavoitteena tulisi olla korkeakoulujen tutkimustyön ja tähän läheisesti liittyvän jatkokoulutuksen edellytysten parantaminen." Ongelmaksi koettiin, ettei tähän kiinnitetty huomiota lakiluonnoksessa, vaan oli "päinvastoin ilmeistä, että luonnoksen kaltainen uudistus saattaa korkeakoulujen tutkimustoiminnan sekasortoiseen tilaan, koska se antaa jopa tutkimuksen suunnittelua koskevista kysymyksistä ratkaisuvallan tieteellistä asiantuntemusta vailla olevalle opiskelijakunnalle." Näillä perusteilla Jyväskylän osasto totesi, että "1. Jaoksen käsityksen mukaan ns. mies ja ääni -periaate ei sovi enempää korkeakoulujen valtuuston kuin laitosneuvostojenkaan valintamenettelyksi. 2. Jaos kannattaa kolmikantaperiaatetta, jonka mukaan 1/3 valtuuston ja laitosneuvostojen paikoista varataan professoreille, apulaisprofessoreille ja vakinaisille dosenteille, 1/3 muulla opettaja- ja virkamieskunnalle sekä 1/3 opiskelijoille".¹²

Tämä kolmikantamalli oli otettu käyttöön Jyväskylässä 1968 sen jälkeen, kun siitä oli säädetty Jyväskylän yliopistolaissa vuodelta 1967. Tämä Jyväskylän professoreiden kannattama malli levisi sittemmin kaikkiin yliopistoihin, ja myöhemmin ammattikorkeakouluihinkin.

¹¹ Ks. esimerkiksi <https://www.professoriliitto.fi/oulu-yliopiston-osasto/historiaa/> (Viitattu 10.8.2022).

¹² Jyväskylän jaoksen lausunto 24.2.1971.

Jyväskylän yliopiston sisäisestä ristivedosta kertoo kuitenkin se, että kun julkisuu-
teen tuli lokakuussa 1972 yhteensä 25 professorin julkilausuma, jossa vaadittiin mies ja
ääni -periaatteen käyttöönottoa ja samalla tehtiin vahva irtiotto Professoriliiton sitä
vastustavaan kantaan, oli mukana allekirjoittamassa peräti kahdeksan Jyväskylän yli-
opiston professoria.¹³

Hallinnon uudistuksen kokeilu toteutettiin Jyväskylän yliopistossa 1970-luvun
taitteessa. Kokeilun seuranta tehtiin Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksella (nykyinen
Koulutuksen tutkimuslaitos) ja tutkimuksen johtajana toimi sosiologian apulaisprofes-
sori (myöhemmin sosiaaligerontologian professori) Marjatta Marin (1936–2018), joka
itsekin toimi aikanaan aktiivisesti paikallisosastossa.¹⁴

Paikallisosaston pöytäkirjat ovat kuitenkin sen verran harvalukuiset, että koko-
naiskuva 1970-luvusta jää hajanaiseksi. Pöytäkirjoista selviää, että tutkinnonuudistuk-
sesta (ns. FYTT-asiasta) keskusteltiin ja että paikallisosasto kiinnitti huomiota professo-
reiden palkkaukseen (kuten ikälisäjärjestelmään) ja erillisliisien (kuten tuntiovetuspalk-
kiot ja kuulustelukorvaus) suuruuteen. Samoin apulaisprofessoreiden asemaan ja palk-
kaukseen kiinnitettiin huomiota useana vuonna. Merkittävä linjaus oli se, että vuonna
1972 ”todettiin, että Liiton muuttaminen ammattijärjestöksi on tarkoituksen mukaista
ja tämä edellyttää myös sääntöjen muutosta”.¹⁵ Paikallisosasto siis hyväksyi Professori-
liiton valmisteleman muutoksen.

¹³ Tarkemmin Kallioinen 1999, 49, viite 132. Jyväskylän yliopistossa tuolloin työskennelleistä allekirjoittajia olivat Antti
Arstila, Jedit Hasan, Jyrki Juurmaa, Raimo Konttinen, Aatos Ojala, Leo Paukkunen, Isto Ruoppila ja Martti Takala.

¹⁴ Marin, Määttä, Lillberg, Jalkanen, 1971.

¹⁵ Esimerkiksi Os syyskok ptk 15.11.1972 (lainaus), 28.9.1976; Havila 2009, 122–126.

4 1980-LUVUN RAUHALLISEN KEHITTÄMISEN KAUSI

1980-lukua voi pitää jokseenkin rauhallisena vuosikymmenenä 1970-luvun reformien jälkeen. Opetusministeriökin näytti oppineen virheistään, sillä vuosikymmenen lopulla 1988 aloitettu työvelvollisuuskokeilu perustui ajatukselle siitä, että kokeiluun lähteneet korkeakoulut (Jyväskylän yliopisto, Helsingin Kauppakorkeakoulu ja Joensuun yliopisto) saivat itse päättää, miten kokeilu toteutetaan. Tavoitteena oli vapauttaa opetus sitä kahlitsevista opetustuntimääristä. Vuotuinen työaika määritettiin keskimäärin 1600 tunniksi.¹⁶ Järjestely herätti osin suurtakin vastustusta, mutta viimein lukukauden 1998–1999 alusta kaikki Suomen yliopistojen opettajat siirtyivät kokonaistyöaikaan.¹⁷ 1980-luvun suotuisaan ilmapiiriin vaikutti myös se, että Korkeakoulutuksen kehittämissuunnitelmassa luvattiin yliopistoille tasainen rahoituksen lisääntyminen, mikä toteutuikin lähes kymmenen prosentin vuotuisena kasvuna. Samaan aikaan Opetusministeriössä ryhdyttiin OECD:n innoittamana puhumaan tuloksellisuudesta ja yliopistojen autonomian lisäämisestä.¹⁸

Osaston kannalta katsottuna 1980-luku alkoi kuitenkin siitä, mihin edellinen päättyi. Suurta muutosta tuskin oli havaittavissa. Edelleenkin paikallisosaston listoilla oli tutkinnonuudistus, josta aiheutuneita ylityökuluja vaadittiin korvattaviksi. Työn alla oli myös yliopiston sisäisen hallinnon uudistus, josta annettiin lausuntoja sekä vuosikymmen alussa että sen lopulla. Muutenkin paikallisosasto piti aktiivisesti yhteyttä yliopiston johtoon antamalla lausuntoja mm. laitosneuvostoista ja -kokouksista (1981), lehto-

¹⁶ Tämä 1600 tunnin määrä saatiin valtion virkamiesten keskimääräisestä työajasta. Alun perin tavoitteena oli, että 1600 tuntia oli työajan resurssi, jonka laitokset voisivat suunnitella. Sitä ei koskaan tarkoitettu todellisen työajan määräksi, jollaiseksi se on ajan kuluessa kuitenkin alettu ymmärtää työehtosopimusneuvotteluissa.

¹⁷ Konttinen & Välimaa 1990; Kallioinen 1999, 128–133; Osaston kirjelmä Jyväskylän yliopiston professoreille ja apulaisprofessoreille 20.4.1988.

¹⁸ Välimaa 2018.

riohjesäännöstä (1982), apulaisprofessoreiden määrävuosikorotuksista (1982), professuurien täytöistä (1982), henkilöstöpoliittisesta ohjelmasta (1982), OKL:n laitosneuvoston kokoonpanosta (1987) sekä esimiestehtäväpalkkioista (1982, 1985, 1986).¹⁹

Osasto järjesti 1980-luvulla tyypillisesti vuosittain kahdesta viiteen jäsenkokousta, joiden lisäksi johtokunta kokoontui pari kertaa. Osaston vuotuisen kiertoan kuuluivat pikkujoulut (1983, 1985, 1986, 1988) sekä Floran päivän juhlit (1986, 1987). Vuonna 1986 Jyväskylän klubilla järjestetyn Kukan päivän päivällistilaisuudessa Suomen historian professori Mauno Jokipii (1924–2006) alusti aiheesta ”Akateemiset perinteet – mitä ne ovat ja tarvitaanko niitä?” Vuosikymmenen puolivälissä ryhdyttiin myös järjestämään yhteisiä tilaisuuksia tieteenekijöiden kanssa, joita edustivat tuolloin sekä assistenttiyhdistys että JATTO (Jyväskylän yliopiston assistentit, tutkijat ja tuntiopettajat) (1985, 1986, 1987). Laaja-alaisempi yhteistyö alkoi vuonna 1987, jolloin osaston ja JATTO:n johtokunnat pitivät ensimmäisen yhteiskokouksen; aiemmin yhteistyö oli ollut pienimuotoisempaa.²⁰

Vuoden 1988 kohokohtana oli Jyväskylässä järjestetty Communicatio Academica-tilaisuus teemalla ”Hämärtyykö tiede?” Tämän ohella paikallisosasto tuki yhdessä muiden järjestöjen kanssa rehtorivaalien kandidaattien julkista keskustelutilaisuutta, jotta valitsijat eivät joutuisi tekemään valintaansa nk. 'sammutetuin lyhdyin'.²¹

Vuonna 1988 osaston kokousten esityslistoille ilmestyi samana vuonna Jyväskylässä alkanut työvelvollisuuskokeilu. Tämä kokeilu oli myös paikallisesti kiinnostava, sillä se mahdollista työn järjestämisen uusin tavoin. Näitä mahdollisuuksia myös käytettiin hyväksi eri tavoin eri tiedekunnissa. Työvelvollisuuskokeilu säilyikin osaston keskustelunaiheena aina vuosikymmenen puoliväliin asti, jonne kokeilua kesti.²² Tämän ohella esityslistalla on ollut keskustelua ajankohtaisista asioista, jollainen oli esimerkiksi vuonna 1989 säädetty yhteistoimintalaki. Toiminnassa näkyi myös valmistautuminen vuoden 1986 lakkouhkaan, sillä osaston johtokunta nimesi pöytäkirjan mukaan ”osaston lakkopäälliköksi” apulaisprofessori Ahti Pakkasan (1937–2002) (fysiikan laitos) sekä tiedekuntien yhteyshenkilöiksi apulaisprofessori Eero Laineen (kasvatustieteellinen tiedekunta), vt. professori Marjatta Marinin (yhteiskuntatieteellinen tiedekunta), apulaisprofessori Paavo Pulkkisen (1930–2018) (humanistinen tiedekunta), professori Jussi Valkosen (matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta) sekä apulaisprofessori (myöhemmin professori) Lasse Kannaksen (liikuntatieteellinen tiedekunta). Osasto toki toivoi,

¹⁹ Osaston toimintakertomukset (jatkossa tk) sekä kirjeenvaihto. Vuosi 1982 kuuluu tältä osin osaston aktiivisimpiin, sillä tuolloin toimintakertomuksen mukaan osasto lausui ja valvoi jäsenistönsä etua peräti kymmenen lausunnon, kirjeen ja esityksen voimin.

²⁰ Osaston ja JATTO:n yhteisen kokouksen pöytäkirja 18.5.1987. Myös kokouskutsu 13.10.1987 yhteiskokoukseen 9.11.1987.

²¹ Osaston muistio 5.2.1988.

²² Konttinen & Välimaa 1990; Välimaa & Vuorinen 1991; Välimaa 1994.

ettei lakkoon mentäisi, ”mutta valmistaudumme kaiken varalta.” Tämän ”lakkokokouksen” yhteydessä alustukset pitivät myös KTL:n tutkijat Anita Nuutinen aiheesta ”Tieteellinen maailmankuva – Kehittääkö korkeakoulutus sitä?” sekä Pentti Määttä teemalla ”Lukiosta korkeakouluun”. Pöytäkirjan mukaan alustuksista keskusteltiin vilkkaasti.²³

Usein osaston kevät- ja/tai syyskokouksissa alustajana toimi joko liiton toiminnanjohtaja tai puheenjohtaja. Käytäntö oli aloitettu jo 1970-luvulla ja se on jatkunut 2020-luvulle asti. 1970-luvulta lähtien oli myös tavallista, että paikallisosasto esitti Professoriliitolle asioita, joita liiton pitäisi ajaa kansallisella tasolla. Esimerkiksi vuonna 1989 päätettiin esittää, ”että Professoriliitto velvoitetaan toimimaan aktiivisesti apulaisprofessorinimikkeen poistamiseksi”.²⁴

Jo 1970-luvulta lähtien paikallisosasto on anonut ja saanut Professoriliitolta avustuksia eri tilaisuuksien, kuten Floran päivä juhlan tai pikkujoulujen järjestämiseen. Esimerkiksi vuonna 1989 saatiin 3 000 markkaa osaston 20-vuotisjuhlan järjestämiseen. Tilaisuus järjestettiin ravintola Priimuksessa 29.11.1989 ja tilaisuudessa puhui liiton entinen puheenjohtaja, professori Yrjö Vasari. Liitolta saadun avustuksen lisäksi osanottajat maksoivat 100 mk:n illallismaksun. Kutsussa mainittiin myös, että ”Seuralaiset ovat myös tervetulleita, mutta heiltä joudumme perimään Menun hinnan 220 mk.”

Osasto neuvotteli säännöllisesti yliopiston johdon, ennen muuta rehtorin kanssa professorikunnan palkkaukseen ja erilaisiin palkkioihin liittyvistä asioista 1970-luvulta aina uuden palkkausjärjestelmän (UPJ, nykyinen YPJ) käyttöönottoon asti eli vuoden 2006 alkuun saakka. Palkkioita maksettiin sekä johtamisesta että tutkijakoulutuksesta. Tämän ohella koko tarkastelujakson, ja etenkin 1990-luvulla, oli esillä apulaisprofessorien asema sekä heidän palkkauksensa parantaminen. Tähän saattoi vaikuttaa sekin, että puheenjohtajistossa oli useita apulaisprofessoreita, joille asia oli erityisen läheinen.²⁵

²³ Os syyskok ptk 2.10.1985.

²⁴ Os syyskok ptk 26.10.1989.

²⁵ Osaston tk:t sekä kirjeenvaihto.

5 SUURTEN MUUTOSTEN VUOSIKYMMEN: 1990-LUKU

Lama iskee Suomeen ja korkeakoulutukseen

Jos 1980-luku näkyy jälkikäteen arvioiden rauhalliselta kasvun ja kehityksen ajalta, samaa ei voi sanoa seuraavasta vuosikymmenestä. Suomen kansantalous romahti rajuun lamaan vuoden 1991 aikana. Yksin Neuvostoliiton hajoamisen myötä Suomesta katosi tekstiiliteollisuuden sektori, mikä jätti noin 150 000 työntekijää työttömiksi. Suomen markka laitettiin kellumaan, mikä saattoi monet valuuttalainoja ottaneet yrittäjät ja kansalaiset epätoivoiseen tilanteeseen, kun talouden murentuessa katosi myös usko tulevaisuuteen. Tilanne heijastui nopeasti myös julkiseen talouteen. Budjetteja leikattiin ja menoja karsittiin myös yliopistoista ja yliopistoissa.²⁶

Korkeakoulutuksen on kuitenkin sanottu selvinneen lamasta suhteellisesti ottaen hyvin. Siltä tilanne ei kuitenkaan näyttänyt Jyväskylän yliopiston sisällä, kun julkisudessa puhuttiin tiedekuntien ja laitosten lakkauttamisista ja yliopistossakin jouduttiin lomauttamaan henkilökuntaa pahimpina vuosina 1993–1994.

1990-luvun lama ravisteli yliopistolaitosta monin tavoin, sillä OPM:n kautta saatu julkinen rahoitus laski noin 20 prosenttia 1990-luvun aikana. Samanaikaisesti opiskelijamäärät kasvoivat, mutta vakituisen henkilökunnan määrä ei, mistä seurasi opiskelija/opettaja -suhteen nopea heikentyminen. Yliopistojen akateemisen tutkimuksen eettisiä periaatteita koeteltiin myös, sillä OPM:n rahoituksen vähentyessä ulkopuolisen rahoituksen määrä oli pakko ryhtyä kasvattamaan. Tämä oli suuri mentaliteetin muutos yliopistomme sisällä, kun jopa kriittiset yhteiskuntatieteilijät alkoivat pitää ulkoisen rahoituksen hankkimista luonnollisena ja jopa kannatettavana toimena. Vaihtoehtona väikkyi tosin usein irtisanomisten uhka. Rahoitusrakenteen muutos tarkoitti myös sitä,

²⁶ Välimaa 2018.

että määräaikaisten tutkijoiden, ns. pätkätutkijoiden määrä kasvoi rajusti sekä suhteellisesti että absoluuttisesti. Akateemiset urat alkoivat muuttua entistä epävarmemmiksi, mikä trendi on jatkunut 2000-luvulla syövyttäen yliopistojen ja akateemisen uran houkuttelevuutta.²⁷

Samaan aikaan yliopistoissa siirryttiin tulohajautukseen entisen määrämomentteihin perustuneesta valtio-ohjauksesta, jossa kunkin momentin rahoja voitiin käyttää vain sille merkittävään tarkoitukseen. Tuskinpa kukaan rakasti tätä jäykkää järjestelmää, mutta sen tilalle saatu tulohajaus ei sekään vastannut yliopistojen toiveita, kun rahoitus koko ajan väheni. Myös Jyväskylän paikallisosasto osallistui tähän keskusteluun, sillä esimerkiksi kevätkokouksessa 1991 rehtori Antti Tanskanen esitteli ”korkeakoulujen taloussuunnittelun uudistamista eli toimintamenobudjetoimintaa.”²⁸ Tulohajauksen myötä yliopistoihin ryhdyttiin myös tuomaan OECD:n markkinoimaa *New Public Management* -ajattelutapaa ja sitä tukevia teknologioita, joista ensimmäisiä olivat yliopistojen toiminnan arvioinnit. Tällainen niin sanottu kokonaisarviointi tehtiin Jyväskylän yliopistossa ensimmäisten korkeakoulujen joukossa jo vuosina 1992–1993.²⁹

Arvioinnit ja auditoinnit ovat sittemmin vakiintuneet osaksi yliopistojen toiminnan arkea. Tehokkuusajattelun teknologioihin kuuluu myös yliopistojen rahoitusmalli, jonka tarkoituksena oli alun perin lisätä rahoituksen kriteereiden avoimuutta. Malli yrittää ratkaista ongelmaa siitä, miten palkita tuloksellisuudesta, mutta samalla muuttaa rahoitusta vain vähän, sillä nopeat muutokset vähentäisivät rahoituksen ennustettavuutta ja hankaloittaisivat yliopiston toimintaa. Tämä dilemma on johtanut siihen, että rahoitusmallia on muutettu jatkuvasti – ja aina OKM:n suosimaan tuloksellisuudesta palkitsevaan suuntaan. Niinpä jokaisen rahoitusmallin muutoksen myötä tuloksellisuuteen perustuvan rahoituksen määrä on lisääntynyt ja vakaan perusrahoituksen määrä on vähentynyt. Tilanne on erityisen huolestuttava viimeisimmässä rahoitusmallissa, joka on kaikkein tulosperustaisin tähänastisista rahoitusmalleista. Professoriliitto on Tieteentekijöiden kanssa kritisoinut vahvasti nykyistä mallia, sillä Suomi on tätä kirjoitettaessa Länsi-Euroopan tulosorientoitunein maa korkeakoulusektorin rahoituksen osalta. Rahoitusmallin tehoa tosin syö se, että OKM:n rahoitus on 1990-luvulta lopulta lähtien kattanut vain vajaat 2/3 yliopistojen kokonaisrahoituksesta.³⁰

Laman aikana Opetusministeriö pyrki samanaikaisesti vahvistamaan yliopistojen johtamista. Tämä 1990-luvulla alkanut kehityskulku tiivistyi vuoden 2009 yliopistolaissa vahvaan johtajavaltaisuuteen ja demokraattisten elinten heikennykseen. Jyväskylän yliopistossa tätä trendiä vahvisti se, että aluksi yhden äänen enemmistöllä rehtori Antti Tanskasen sijaiseksi valittu professori Aino Sallinen aloitti 21 vuotta kestäneen

²⁷ Välimaa 2018.

²⁸ Os kevätkok ptk 21.3.1991.

²⁹ Välimaa, Aittola & Konttinen 1998.

³⁰ Välimaa 2018.

rehtorikautensa vuonna 1992. Rehtori Sallisen ja hänen aisaparinsa hallintojohtaja Erkki Tuunasen aikana yliopiston opiskelijoiden sisäänottoa kasvatettiin voimakkaasti. Seurauksena oli Jyväskylän yliopiston opiskelijamäärän lähes kaksinkertaistuminen 20 vuodessa. Vuonna 1990 opiskelijoita oli 7 063 henkeä, mutta vuonna 2005 yhteensä 12 981 opiskelijaa. Tämän jälkeen opiskelijamäärä on laskenut hiukan, sillä 2010-luvulla opiskelijamäärä vaihteli 11 700 ja 12 600 välillä.³¹

1990-luvun lopulla professoreiden asemassa tapahtui varsin merkittävä muutos, kun professoreiden nimittäminen siirrettiin tasavallan presidentiltä yliopiston rehtoreiden vastuulle vuonna 1997. Tämä lopetti vuonna 1640 Turun Akatemiasta alkaneen perinteen. Samaan aikaan oppituoli-professuurit alkoivat muuttua tosiasiallisesti henkilökohtaisiksi professuureiksi, sillä rehtorin nimitysoikeuden myötä professuurit (kuten muutkin virat) ymmärrettiin resurssiksi, jonka käytöstä päätti yliopiston johto, käytännössä rehtori. Tämä toiminta-ajatus alkoi murentaa oppituoleihin perustuvaa yliopiston akateemista rakennetta ilman, että asiasta laadittiin lakeja tai ylipäätään keskusteltiin julkisuudessa. Muutos oli merkittävä, sillä tämän jälkeen yksikään professori ei ole voinut olla varma siitä, että hänen edustamallaan tutkimus- tai tieteenalalla olisi jatkuvuutta yliopistossa.³²

Samaan aikaan yliopistolakiin tehdyt muutokset mahdollistivat sen, että yliopiston hallituksiin ja muihin päättäviin elimiin voitiin ottaa ulkopuolisia jäseniä. Tämäkin kehityskulku sai vahvistuksen vuoden 2009 yliopistolaisissa.

Yliopistojen tulosoikeuden ja johtamisen muutoksia on selitetty osana uutta julkishallinnon doktriinia (*New Public Management*), joka on saanut ideologisesta tukeaa uusliberalismista. Uusliberalismi ei tosin ole yhtenäinen ideologia, vaan lähinnä ajattelukollektiivi, kuten Mitchell Dean (2012) on sitä kutsunut. Tätä konservatiivisten ja uusliberaalien ainesten cocktailia yhdistää pääasiassa perinteisen hyvinvointivaltion kritiikki. Arvostelun ytimenä on lähtökohtainen käsitys julkisen vallan tehottomuudesta. Tavoitteena on tehostaa toimintaa sekä vahvistaa markkinoiden toimintaa myös julkisella sektorilla. Managerialismi, tehokkuuden ja vaikuttavuuden tavoittelu ja lumemarkkinoiden (*quasi-markets*) luominen sekä niiden tueksi rakennettu mittaamisen teknologia onkin hiipinyt yliopistoihin etenkin 2000-luvun kuluessa.

Miten 1990-luvun muutokset näkyvät professoriliiton Jyväskylän osaston toiminnassa?

³¹ Havila 2009; Vipunen, tilastotiedot vuosilta 2000–2021 (Viitattu 10.8.2021).

³² Välimaa 2018.

Rentouttavasta illasta lomautuksiin

Kuten elämässä ja historiassa yleensäkin, paikallisosaston toiminnassa ei ole havaittavissa jyrkkää muutosta vuosikymmenen vaihtuessa, vaan toimintaa jatkettiin entiseen tapaan. Kevät- ja syyskokoukset pidettiin ajallaan, keväisin järjestettiin Kukanpäivän juhlia ja syksyllä pikkujouluja. Samoin jatkettiin yhteistyötä silloisten tieteen tekijöiden (JATTO) kanssa. Esimerkiksi toukokuussa 1990 professoreita osallistui JATTON laivaseminaariin, jossa ”tarkoitus on viettää vapaamuotoinen, rentouttava ilta pohjois-Päijänteellä.”³³

Syyskokouksessa (24.10.1990) päätettiin ehdottaa Professoriliiton valtuustolle työryhmän perustamista selvittämään kuinka monta jatkokoulutettavaa yhden professorin pitäisi ohjata. Asia oli tuolloin ajankohtainen, sillä OPM korosti voimakkaasti jatkokoulutuksen, erityisesti tohtorikoulutuksen, lisästarvetta. Samaan aikaan jatkokoulutusta ryhdyttiin uudistamaan voimakkaasti. Osasto kävi myös vuodesta 1988 rehtorin kanssa neuvotteluja tutkijankoulutuslisisä, joihin osaston puolelta osallistuivat tavallisimmin puheenjohtaja ja sihteeri tai luottamusmies. Ajoittain, kuten vuonna 1993, osaston johtokunnalla oli käytössään jopa luettelot kaikista yliopiston professoreista ja heille myönnettyistä lisistä. Vuoden 1994 helmikuussa osasto lähetti yliopiston rehtori Aino Salliselle kirjeen, jossa todettiin osaston halu keskustella tutkijankoulutuslisien jakamisen periaatteista, perusteiden selkeyttämisestä ja systematisoinnista. Rehtori kävikin pian tämän jälkeen asiasta neuvottelun puheenjohtaja Jouko Karin (1939–2021) kanssa. Lisäksi osasto antoi vuosina 1996 ja 1998 lausuntonsa tutkijankoulutuslispalkkioiden myöntämisestä professorikunnan edustajille. Esimerkiksi vuonna 1996 osasto oli käsitellyt yhteensä 31 professorin ja apulaisprofessorin selvitykset heidän ansioistaan tutkijankouluttajana ja ehdotti lisän myöntämistä heistä yhteensä 16:lle.³⁴

1990-luvun alussa alkoi myös akavalaisten järjestöjen yhteistoiminta. Yliopisto-alaisten edunvalvontaa (ml. työehtosopimusneuvottelut) tehostamaan perustettiin AKAVA-JS:n jatkajaksi Julkisalojen koulutettujen neuvottelujärjestö (JUKO) 2000-luvun alussa. Luottamusmiehet kuuluvat JUKOn alaisuuteen, vaikka ammattijärjestöt nimittävät (ja päättävät) luottamusmiehet. Paikallisosasto siis nimeää professoreiden luottamusmiehen, vaikka muodollinen päätös tehdäänkin järjestöjen välisissä keskusteluissa. 1990-luvun lopulla luottamusmiehet osallistuivat myös yliopiston koko henkilöstöä

³³ Osaston kirjeenvaihto, kutsu tilaisuuteen toukokuussa 1990.

³⁴ Esimerkiksi Os kevätkok ptk 10.3.1988; Os johtok ptk 5.10.1988; Os syyskok ptk 10.10.1988; tk 1988–1999; vuoden 1994 aineistot ja siellä oleva liite 2 (Jyväskylän yliopiston professoreille ja apulaisprofessoreille maksetut tutkijankoulutuslisät/päiväty 31.8.1993); Osaston johtokunta yliopiston rehtori Aino Salliselle 14.2.1994 (arkistossa olevan faksin lokitietojen perusteella); osaston puheenjohtajan Jouko Karin kirjelmä 28.2.1994. Varhemmin jo esimerkiksi kokouskutsussa 24.11.1987 on mainintoja ”uudesta tutkijankoulutuslisisästä.” Puheenjohtaja Lea Pulkkisen ja sihteerin Tuomo Nenosen kirje henkilöstöpäällikkö Marja Leena Immoselle 4.12.1995; puheenjohtaja Vesa Ruuskasen kirjelmä henkilöstöpäällikkö Marja Leena Immoselle 2.6.1998.

koskeviin yt-neuvotteluihin. Samaan aikaan varauduttiin myös mahdolliseen työtaisteluun nimittämällä valmiustoimikunta, johon kuuluivat osaston jäsenet Kari Rissanen, Lauri Laakso, Leena Laurinen ja Martti Siisiäinen. Vuonna 1991 tehtiin ”Sopimus yhteistoiminnasta Jyväskylän yliopistossa”, jolla kunnioitettiin asiasta annettua lakia (651/88).

Vuoden 1992 aikana alkoi valtakunnan kiristynvä poliittis-taloudellinen tilanne tuntua siten, että osasto päätti (22.1.1992) ”esittää, että korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen tulisi Professoriliiton näkemyksen mukaan tapahtua korkeakoulujen omien aloitteiden pohjalta.”³⁵ Tämä vaatimus kommentoi julkisuudessa esitettyjä vaatimuksia korkeakoulujen rakenteellisesta kehittämisestä, mikä käytännössä tuli lopulta tarkoittamaan budjettileikkauksia ja muun muassa hammaslääkärikoulutuksen lakkauttamista Turun yliopistosta. Vetoamus esitettiin liiton valtuustolle ja mahdollisesti edelleen opetusministeriölle ja valtioneuvostolle. Samasta teemasta järjestettiin osaston kevätkokouksen yhteydessä 23.3.1993 professorikunnan ja yliopiston johdon välinen tilaisuus otsikolla ”Mitä on korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen – mitä se merkitsee Jyväskylässä”. Tilaisuuden jälkeen osaston johtokunta kirjelmöi yliopiston hallinnolle taloustilanteesta, rekrytointien jäädyttämisestä sekä niiden priorisoinneista varsin ankaaraan sävyyn. Yliopiston tilanne oli ilmeisen tiukka, sillä suunnitelmana oli lomauttaa henkilökuntaa elo- ja joulukuun välillä 1993 ja edelleen vuoden 1994 aikana. Samaan aikaan keskusteltiin henkilöstömenojen vähennyksistä, sillä yliopiston määrärahatilanne oli tiukka. Hallintojohtaja Juho Hukkisen mukaan vähentämistarve vuodelle 1994 oli 22 miljoonaa markkaa, eli 8,2% edellisen vuoden tasosta, joka sekin oli 12,5% pienempi kuin vuoden 1992 taso.³⁶

Emeritus- ja emeritaprofessoreiden asema nousi myös esille 1990-luvun puolivälissä. Osaston syyskokous esitti, että asia nostettaisiin esille yliopiston johtoryhmässä.³⁷

Vuonna 1996 järjestettiin keskustelutilaisuus Jyväskylän yliopiston hallinnosta (13.2.1996). Tapaaminen liittyi valmisteilla olleeseen yliopistolakiin, joka säädettiin 1997. Tämän ohella osasto järjesti marraskuussa 1997 keskustelutilaisuuden teemalla ”Tiede ja kulttuuri – Onko kulttuuri tieteenalojen suurin yhteinen tekijä vai pienin yhteinen jaettava.” Keskustelun alustivat dosentit Kari Enqvist ja Katariina Eskola sekä professori Marjatta Marin.³⁸

Vuoden 1996 aikana tulospalkkaus nousi osaston asialistalle. Joulukuussa 1996 osaston vanhan ja uuden hallituksen yhteiskokouksessa todettiin, että korkeakoulujen

³⁵ Samansisältöinen kirjelmä lähetettiin myös Professoriliiton hallitukselle saman vuoden syyskokouksen keskustelujen perusteella (Professoriosaston kirje Professoriliitolle 26.10.1992).

³⁶ Tk 1993; Osaston kirje Jyväskylän yliopiston hallintovirastolle (päiväämätön, mutta 23.3.1993 pidetyn keskustelutilaisuuden tiimoilta); Os. johtok ptk 30.9.1993, liite; osaston ja yliopiston hallintoviraston välinen kirjeenvaihto vuodelta 1993.

³⁷ Os syyskok ptk 19.10.1995, muistio. Myöhemminkin asia oli esillä muun muassa vuonna 1996 (Os johtok ptk 24.9.1996, 17.10.1996).

³⁸ Os syyskok ptk 24.7.1997.

tulospalkkaus ”tulee olemaan lähiaikoina keskeinen järjestöpoliittinen kysymys.”³⁹ Tämä ennustus piti paikkansa, sillä uudesta palkkausjärjestelmästä väännettiin kättä kansallisella tasolla koko 2000-luvun alku.

Vuoden 1997 syysvuosikokouksessa päätettiin lisäksi ehdottaa, että Jyväskylän yliopistoon perustettaisiin kanslerin virka, jollaista edellisen kerran oli ehdotettu yliopistossa 1980-luvulla. Ehdotusta perusteltiin yliopistolain ja asetuksen muutoksella. Kuten aiemmin, ehdotus ei kuitenkaan tälläkään kertaa saanut laajaa kannatusta.⁴⁰ Samoin kiinnitettiin huomiota määränemistösäädöksiin, kun yliopiston johtosääntöjä muutetaan.

Osaston toimintaan vaikutti myös sähköisen tiedonvälityksen kehittyminen. Niinpä sähköpostin käyttöön yhteydenpidon välineenä siirryttiin 1990-luvun puolivälissä. Samoin osaston internet-sivuja suunniteltiin jo vuonna 1997, mutta toteutus siirtyi uuden vuosituhatosen puolelle.⁴¹

Apulaisprofessori-nimike poistui lopulta vuoden 1999 aikana. Osastossa keskusteltiin vilkkaasti asiasta vuosina 1997–1998 ja tähän liittyen osasto laati rehtori Aino Salliselle esityksen tutkijakoulutuslisien ja palkkaluokkamuuotosten perusteista.⁴² Asia oli myös useita kertoja keskusteltavana yleiskokouksissa sekä osaston johtokunnassa. Osaston tuolloinen luottamusmies, aikuiskasvatuksen professori Tapio Vaherva kertoi kevätkokouksessa 1999, että ”palkkaluokkamuuotosten osalta neuvottelut yliopiston johdon kanssa olivat hyvin vaikeita.”⁴³

Ylipäätään paikallisosaston johtokunta ja jäsenistö otti usein kantaa niin valtakunnallisiin muutoksiin kuten yliopistoasetukseen, tutkimuksen perusrahoitukseen, tutkijankoulutuksen kehittämiseen kuin yliopiston sisäisiin asioihin kuten hallinnonuudistuksiin. Syynä aktiivisuuteen oli erilaisten uudistusten ja kehittämisyrykimysten jatkuva lisääntyminen ja niiden yhtäaikaisuus. Kaikki tämä on vaikuttanut professoreiden työhön.

³⁹ Os johtok ptk 18.12.1996.

⁴⁰ Os syyskok ptk 19.11.1997; 1980-luvun alun tilanteesta Havila 2009, 38.

⁴¹ Osaston vuosien 1996 ja 1997 johtokuntien yhteiskokous 18.12.1996; Os johtok ptk 14.9.2000.

⁴² Tk 1998. Os johtok ptk 1997–1998.

⁴³ Os kevätkok ptk 30.3.1999.

6 UPJ JA UUSI YLIOPISTOLAKI 2000-LUVUN ALUN UUDISTUKSINA

Korkeakoululaitoksen ja professoreiden kannalta merkittävä muutos 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä oli yliopistojen uuden palkkausjärjestelmän (UPJ) sisäänajo vuonna 2005 ja voimaan saattaminen seuraavan vuoden alusta. Nykyään lyhenteeksi on vaihtunut Yliopistojen palkkausjärjestelmä (YPJ). Toinen tärkeä uudistus oli yliopistolain säätämisprosessi, joka alkoi vuonna 2007 ja johti uuden lain säätämiseen 2009 (558/2009) ja lopulta voimaantuloon vuoden 2010 alusta.⁴⁴

Akateemiset ammattijärjestöt vastustivat uutta palkkausjärjestelmää valtiovallan ajaessa sitä sinnikkäästi. UPJ:n käyttöönotolla oli ainakin kahtalainen vaikutus professorikuntaan. Yhtäältä uuden palkkausjärjestelmän avulla professoreiden palkkausta on pystytty nostamaan merkittävästi. Kokoaikaisten professoreiden keskipalkka nousi nimittäin 56 prosenttia vuodesta 2003 vuoteen 2021.⁴⁵ Toisaalta YPJ on alkanut kääntää tutkijoiden ja professoreiden lojaliteettia yliopistolta kohti omaa uraa, sillä ikälisjärjestelmä vahvisti sitoutumista yliopistoon työnantajana, kun taas YPJ:n henkilökohtainen palkitseminen vahvistaa omaan uraan keskittymistä.

Uusi yliopistolaki oli Suomen korkeakoululaitoksen merkittävin juridinen muutos 1850-luvun jälkeen, sillä se määritteli uudelleen yliopistojen ja valtiovallan välistä suhdetta. Tämä johtui ensinnäkin siitä, että laki kokosi yhteen aiemmat 1990- ja 2000-luvun juridiset muutokset. Näin yliopistolaki veti yhteen mm. lait ulkopuolisista edustajista yliopistojen hallituksissa, yliopistojen mahdollisuudesta antaa maksullista opetusta sekä kerätä lukukausimaksuja. Yliopistolakiin tuli myös vahva kolmannen tehtävän painotus. Näiden ohella laissa määriteltiin uudella tavalla yliopistojen suhde valtiovaltaan

⁴⁴ Välimaa 2011, 2018.

⁴⁵ Professoriliitto 2021 (painamaton moniste).

määrittelemällä ne julkisoikeudellisiksi laitoksiksi tai säätiöyliopistoiksi. Samalla yliopistojen kiinteistöt yhtiöitettiin Suomen yliopistokiinteistö Oy:lle, pois lukien Helsingin yliopisto.⁴⁶

Paikallisen toiminnan kannalta yliopistolailla voi nähdä olevan neljä merkittävää seurausta:⁴⁷

- 1) Laki muutti radikaalisti yliopiston henkilökunnan aseman, sillä se teki valtion virkamiehistä yliopiston työntekijöitä. Tällä on suuri merkitys, sillä tämän jälkeen yliopiston henkilökunta ei enää ole ollut virkamieslain alaista vaan työlainsäädännön alla. Esimerkiksi työntekijöiden irtisanominen on tämän jälkeen helpompaa kuin virkamiesten.
- 2) Laki lisäsi yliopistojen autonomiaa, eli valtaa määritellä sisäisiä prosesseja sekä käyttää taloudellista valtaa (mm. perustaa tytäryhtiöitä). Kyseessä on kuitenkin yliopistojen proseduraalisen (eli toimeenpanon) autonomian lisäys, sillä yliopistot eivät voi itsenäisesti määritellä omia tavoitteitaan, jotka poikkeaisivat kansallisesta strategiasta.
- 3) Laki vahvisti merkittävästi ulkopuolisten jäsenten asemaa yliopiston hallituksessa. Jyväskylän yliopistossa on kolme ulkopuolista jäsentä ja neljä yliopistoyhteisön valitsemaa (kaksi professoria, yksi muu henkilökunnan edustaja sekä yksi opiskelijajäsen). Ulkopuolisilla jäsenillä ovat kuitenkin sekä hallituksen puheenjohtajan että varapuheenjohtajan tehtävät.
- 4) Laki vahvisti rehtorin asemaa, sillä rehtorin vastuulla on yliopiston operatiivinen johtaminen. Hallituksen vastuulla ovat puolestaan strategiset päätökset. Operatiivisten ja strategisten päätösten välinen ero on kuin veteen piirretty viiva, mitä epäselvyyttä rehtorit pyrkivät luonnollisestikin käyttämään omaksi edukseen. Merkittävä seikka on myös se, että rehtori ei ole enää vastuussa akateemiselle yhteisölle vaan hallituksella, jota ottaa rehtorin.

Yliopistolain yhteydessä säädettiin myös rahoituksen tueksi indeksi, jonka piti taata yliopistojen vakaa rahoitus. Vaan toisin kävi, sillä seuraavat hallitukset ensin puolittivat ja sitten lakkauttivat indeksin.⁴⁸ Vasta Sanna Marinin hallitus (2019–) lopetti yliopistojen rahoituksen alamäen lisäämällä yliopistojen ja koulutuksen rahoitusta sekä antamalla lupauksen Suomen Akatemian rahoituksen lisäämisestä. Nämä toimet eivät vielä muuta rahoituksen tilannetta ratkaisevasti, sillä rahoituksen lisäyksen tehoa nakertaa pandemian aikana päätetty opiskelijapaikkojen lisäys sekä Suomen Akatemian rahoituksen

⁴⁶ Välimaa 2011; Välimaa 2018.

⁴⁷ Välimaa 2011.

⁴⁸ Välimaa 2018.

aiemmat leikkaukset, jotka ovat koskeneet niin Akatemian yleistoimintaa kuin aiemmin varsin vahvasti tuettua Strategisen neuvoston STN-rahoitusta. Tätä kirjoitettaessa (2022) lausuntokierroksella oleva lakiesitys laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 tulee toivottavasti muuttamaan tilanteen tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan kannalta myönteisemmäksi pysyvästi.

7 2000-LUVUN ALKU PAIKALLISOSASTOSSA

Paikallisosaston dokumenttien perusteella uuden vuosituhanen alku ei muuttanut vuotuista toimintaa, sillä toiminta jatkui totuttuun tapaan. Myös 2000-luvun alussa osaston puheenjohtaja ja akavalainen luottamusmies neuvottelivat rehtorin kanssa tutkijankoulutuslisien jakamisesta professorikunnan kesken.⁴⁹ Tärkeä ja paljon esillä ollut seikka koski vanhoista A26-palkkaluokan professuureista luopumista ja näiden virkojen palkkaluokan nostamista vähintään kategoriaan A28. Alempi palkkaluokka kuului aikoinaan, ja tuolloin jo nimikkeenä lakkautetulle, apulaisprofessorille. Samaan tapaan kuin Professoriliitto myös osasto pyrki ja suurelta osin onnistui neuvottelemaan yliopiston rehtorin ja hallintoviraston kanssa niin, että professuureja ei enää avattu A26-palkkaluokassa. Samaan aikaan entisiä apulaisprofessorin vakansseja nostettiin A28-kategoriaan.⁵⁰

Samaan aikaan osastossa kehiteltiin myös suunnitelmaa A30-palkkaluokan professuurien saamiseksi Jyväskylän yliopistoon. Tilanne kuitenkin tältä osin muuttui nopeasti, kun jo vuoden 2003 alkupuolella alettiin keskustella yliopistosektorin palkkausjärjestelmän kokonaisvaltaisesta remontista. Kevätkokouksessa huhtikuussa 2003 Jyväskylän Paviljongissa olikin paikalla yli 30 osaston jäsentä kuulemassa muun muassa yliopiston henkilöstöjohtaja Markku Uusitalon alustusta palkkausjärjestelmän uudistamisesta.⁵¹

Vuosina 2005–2007 osastoa puhuttikin erityisesti uuden palkkausjärjestelmän käyttöönotto. Professoriliiton puheenjohtaja Tapani Paakkanen kävi puhumassa teemasta vuonna 2005 sekä kevät- että syyskokouksessa.⁵² Johtokunta totesi tyytyväisenä keväällä 2006, että taloudellisesti "[p]rofessoreiden kannalta tilanne näyttää melko

⁴⁹ Os johtok ptk 21.3.2000, 14.9.2000; tk 2000–2001.

⁵⁰ Jo vuoden 2003 syyskokouksessa (11.11.2003) voitiin todeta, että vuosina 2001–2003 oli yhteensä 34 A26-professuuria muutettu A28-kategoriaan ja että jäljellä oli enää ainoastaan kuusi alemman palkkaluokan vakanssia.

⁵¹ Tk 2000–2003; Os johtok ptk 7.10.2002, 10.2.2003; Os kevätkok ptk 9.4.2003.

⁵² Tk 2005.

hyvältä”.⁵³ Syksyllä 2006 käsitys oli vieläkin optimistisempi, sillä UPJ-tilanne näytti puheenjohtajan, kansantaloustieteen professori Jaakko Pehkosen katsauksen mukaan ”varsin suotuisalta. Valtakunnallisella tasolla professorikunnan saama korotus on 8%:n luokkaa. Jyväskylässä se on noin 9%.”⁵⁴

Seuraavana vuonna (2007) virisi myös keskustelua UPJ:n negatiivisista vaikutuksista työyhteisön henkeen ja tasa-arvoon, kun samasta työstä maksettaisiin eri palkkaa. Asioista oli myös vaikea saada tietoa, sillä palkkoja koskeva tilastointi oli puutteellista. Professoriliiton keskustelutilaisuudessa professorikuntaa huolestutti myös tutkimukselle jäävän ajan väheneminen, kilpaillun tutkimusrahoituksen ja akateemisen vapauden välinen suhde sekä akateemisen johtamisen erottaminen hallinnollis-taloudellisesta johtamisesta.⁵⁵ Paikallisosasto järjesti myös marraskuussa 2007 yhteistyössä tieteen tekijöiden ja lehtoriiliiton kanssa keskustelutilaisuuden otsikolla ”Uudet rakenteet – uusi yliopisto?”⁵⁶

Oman mausteensa toivat uuden vuosituhanen alussa järjestetyt kevätretket, jotka suuntautuivat ensin etnologian professori Bo Lönnqvistin asiantuntemusta hyödyntäen Leivonmäen kansallispuistoon (2003) ja Itä-Uudenmaan kartanoihin (2004). Vuodesta 2005 lähtien retkien järjestelyvastuu oli pitkään museologian professori Janne Vilkunalla. Näistä kevät- ja eloretkestä tarkemmin Janne Vilkunalla laatima tietolaatikko s. 26.

⁵³ Os johtok ptk 5.4.2006.

⁵⁴ Os johtok ptk 15.9.2006.

⁵⁵ Osaston muistio 6.9.2007.

⁵⁶ Tk 2007.

Professoriliiton Jyväskylän osaston kevät- ja eloretket 2005–2013

Professorikunnan yksi keskeinen haaste oli ja on yhteisyyden puute, mikä johtuu yksinkertaisesti siitä, etteivät professorit tunne laajasti toisiaan. Siksi keksittiin yhdeksi tutustuttamistavaksi sääntömääräisten kokousten ja pikkujoulun lisäksi vuotuinen päiväretki, jonka aikana osallistujat ehtisivät tutustua toisiinsa muutenkin kuin mahdollisten yhteistöiden ja luottamustoimien parissa. Otin vastuun osaston retkistä. Koska olin museologian professori ja ovo/oto johtajana yliopiston museossa, jossa on sekä kulttuurihistoriallinen että luonnontieteellinen osasto, otin retkihjelmaan sekä kulttuurihistoriallisia että luontokohteita. Kerran yksi osanottajamme totesi minulle, että: ”Sinuthan tunnetaan kaikkialla, missä vierailimme!” Eikä se mikään ihme ollut. Kun olin pitkään luottamustoimessa Suomen museoliiton hallituksessa ja kun oppilaani sijoittuivat hyvin museotalle, kohteissa työskenteli tosiaan runsaasti tuttuja.

Retket olivat alussa toukokuussa, mutta kun aika osoittautui varsin haasteelliseksi, se siirrettiin elokuulle, suurin piirtein yliopiston avajaisia edeltävälle viikolle. Retki alkoi aikaisin aamulla pääarakennuksen aukiolta ja illaksi piti olla takaisin, mikä tietysti rajoitti matkan ”ulottuvuutta”. Liitto kustansi osaston matkan eli vuokratun linja-auton kuljettajineen ja ruokailut sekä kahvit. Osallistujia oli yleensä noin 25–15, varsinaisia sekä emerita- ja emeritusprofessoreita seuralaisensa kera. Ajan myötä noin puolet oli ”vakioväkeä”. Enemmänkin olisi mahtunut ja olin odottanut, että professorit jos ketkään pystyisivät järjestämään aikataulunsa osallistuakseen tällaiselle retkelle, mutta aina sain kuulla erilaisia esteellisyyden syitä. Osallistujat eivät kuitenkaan murehtineet tätä, vaan totesivat pragmaattisesti, että: ”Retken määrärahallahan saa ylellisemmän tarjotun osanottajaa kohti mitä vähemmän väkeä on!”

Professoriliiton Jyväskylän osaston retket 2005–2013:

- I. 18.5.2005 Verla (Verlan ruukkikylä, kalliomaalaus ja maailmanperintökohde UPM:n Verlan tehdasmuseo) ja Repoveden kansallispuisto.
- II. 16.5.2006 Mäntän seudulle: Ruoveden Helvetinjärven kansallispuisto ja Mänttä (Gösta Serlachiuksen taidemuseo, G. A. Serlachius museo ja tehdaskäynti Metsä Tissuen paperitehtaalla).
- III. 30.5.2007 Pohjoiseen Äänekosken-Saarijärven seudulle: Saarijärven Pyhähäkin kansallispuisto, Äänekosken taidemuseo, Äänekosken kaupunginmuseo, M-Realin tehdasmuseo ja tehdaskäynti.

2008 ei järjestetty retkeä, minkä myötä retken ajankohta siirrettiin elokuuksi.

- IV. 27.8.2009 Tampereelle: Museokeskus Vapriikki (Pirkanmaan maakuntamuseo, Tampereen kaupunginmuseo, Kenkämuseo ja Jääkiekkomuseo), Työväen museo Werstas ja Amurin työläiskorttelimuseo.
- V. 24.8.2010 Hämeenlinna: Kuhmoisten Linnavuori, Hämeen linna, Vankilamuseo, Hämeenlinnan kaupungin historiallinen museo ja Tykistö museo.
- VI. 23.8.2011 Kuopion seudulle: Tiehallinnon museotiekohde nro 30 Toholampi–Hankavesi, Rautalammin Peuran museo, Kuopion Koivumäen kartano, Lapinlahden Suomen Asutusmuseo, Kuopion museo (kulttuurihistoria ja luonto) ja Kuopion taidemuseo.
- VII. 30.8.2012 Kotkaan: Maretarium, Sapokan vesipuisto, Yrttipuutarha Redutti, Merikeskus Vellamo (= Suomen merimuseo, Kymenlaakson museo ja Merivartiomuseo) ja Suomen puuvenekeskus.
- VIII. 22.8.2013 Eloretki Nuuskion kansallispuistoon (sekä Luontokeskus Haltia että Kattilan ”funkkislinna”).

8 2010-LUVUN UUSIA ONGELMIA JA PIENEMPIÄ HAASTEITA

Yliopistolain toimeenpanolla vuonna 2010 oli kaksi suoraa vaikutusta paikallisosaston toimintaan. Ensimmäinen oli se, paikallisosaston johtokuntaan on valittu vuodesta 2011 alkaen yksi yliopiston hallituksen professorijäsen. Heitä ovat olleet professorit Minna-Riitta Luukka (suomen kieli), Rauno Julin (fysiikka) sekä Terhi-Anna Wilska (sosiologia). Tämä järjestely helpottaa professoriosaston yhteydenpitoa yliopiston johtoon, vaikka yliopiston uuden hallituksen ensimmäinen puheenjohtaja (2010–2012), professori, Työterveyslaitoksen pitkäaikainen pääjohtaja Jorma Rantanen yrittikin estellä tätä yhteistyötä. Pelkona oli ilmeisesti se, että hallituksen jäsenet edustaisivat vain yhden yliopiston ammattiryhmän etuja. Paikallisosasto puolestaan on pitänyt tärkeänä sitä, että hallituksen jäsenillä on mahdollisimman laaja kosketuspinta yliopiston toimintaan. Puheenjohtajan pelko ei olekaan toteutunut, sillä hallituksen jäsenet ovat voineet vaihtaa ajatuksia koko paikallisosaston johtokunnan kanssa. Samalla kukin hallituksen jäsen on pitänyt tiukasti huolta siitä, ettei luottamuksellisista asioista puhuta johtokunnassa.

Toinen yliopistolain aiheuttama seuraus oli se, että rehtorin vaalista on tullut entistä tärkeämpi asia, sillä samalla kun rehtorin valtaa on lisätty, ei yliopiston henkilökunnalla eikä opiskelijoilla ole enää mahdollisuutta vaikuttaa virallisesti rehtorin valintaan. Näin lakimuutos katkaisi Suomessa 370-vuotisen perinteen, joka alkoi Turun akatemiassa vuonna 1640. Samalla se teki pesäeron eurooppalaisten yliopistojen lähes tuhatvuotiseen traditioon.⁵⁷

Aino Sallisen päättäessä pitkän rehtorikautensa (1992–2012) oli vuorossa ensimmäisen uudella tavalla järjestetyn rehtorin valinta. Paikallisosasto päättikin järjestää syyskokouksensa yhteydessä rehtoripaneelin, johon kutsuttiin professorikunnan tentattavaksi rehtorivalinnan haastatteluvaiheeseen päässeet kandidaatit Petri Karonen,

⁵⁷ Välimaa 2018.

Matti Manninen ja Pekka Neittaanmäki, jonka lisäksi Kalle Lyytinen oli lähettänyt ulkomailta omat vastauksensa etukäteen lähetettyihin kysymyksiin.⁵⁸ Näin professorikunta sai käsityksen siitä, mitä kukin kandidaatti piti tärkeänä Jyväskylän yliopiston kehittämisen kannalta. Yliopiston johto vastusti ensimmäisen rehtoripaneelin järjestämistä, mutta keväällä 2017 ääni kellossa oli muuttunut, kun paikallisosasto järjesti maaliskuussa rehtoripaneelin yhdessä JATTO:n ja Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan JYY:n kanssa. Yliopiston johto tuki nyt tilaisuuden järjestämistä. Paneelin vetäjäksi saatiin toimittaja Arto Nyberg, joka on yliopistomme alumni. Tilaisuudesta tuli menestys sekä osanottajamäärän että sisällön osalta.

Näiden suurten muutosten keskellä paikallisosaston toiminta on jatkunut vakiintuneesti. Niinpä syys- ja kevätkokoukset pidetään tavalliseen tapaan, mutta johtokunnan työskentelyä on tiivistetty. 2010-luvulta alkaen johtokunta on kokoontunut lukuvouden aikana säännöllisesti kerran kuukaudessa. Kussakin kokouksessa keskustellaan ja otetaan kantaa ajankohtaisiin yliopistomaailman kysymyksiin. Yhteydenpito yliopiston johtoon alkoi – kuten edellä on havaittu – jo 1970-luvulla, ja se on edelleen oleellinen osa johtokunnan vaikuttamistyötä. Rehtori Matti Mannisen kaudella (2012–2017) aloitetut tapaamiset rehtorin kanssa ovat jatkuneet ja säännöllistyneet rehtori Keijo Hämmäläisen (2017–) aikana. Etenkin Hämmäläisen aikana professoreille tärkeitä asioita, kuten palkkojen VAATI-tason nosto, on pystytty edistämään yhteistyössä yliopiston johdon kanssa. Nimenomaan kasvokkain tapahtuneet tapaamiset ovat olleet etusijalla, sillä viimeisten vuosikymmenien aikana professoriosasto on antanut harvakseltaan yliopistolle lausuntoja, julkilausumia ja esityksiä erilaisista aiheista. Yliopiston kirjeenvaihdon sisältävä sähköinen diaari tunnistaa vuodesta 1993 alkaen kymmenkunta tällaista osaston kirjelmää.⁵⁹ Lähes kaikki kirjelmät ovat aiemmin havaittuun tapaan koskeneet erilaisia esityksiä palkkioiden ja korvausten korottamisesta tai ehdotuksia erilaisten yliopiston yhteisten elinten jäseniksi.

Jo vuonna 2007 oli aloitettu valmistelut osaston johtokunnan ja paikallisten kansanedustajien yhteistapaamisista. Ensimmäisen kerran tapaaminen toteutui kevättalvella 2012, kun osaston johtokunnasta Jussi Välimaa ja Jari Veijalainen osallistuivat maakunnan kansanedustajien tapaamiseen Innovassa. Näitä tärkeitä, mutta erityisesti aikataulusyistä harmillisen usein melko vaikeasti järjestettävissä olevia, sidosryhmäkohtaamisia on myöhemminkin järjestetty säännöllisen epäsäännöllisesti.⁶⁰

Johtokunnan uusia aloitteita oli vuonna 2019 perustettu Vuoden Uno, tieteen moniottelija -tunnustuksen myöntäminen (1000 euron lahjakortin myötä) ansioituneelle Jyväskylän yliopiston professorille. Tällä huomionosoituksella pyritään kiinnittämään

⁵⁸ Os johtok ptk 30.11.2011.

⁵⁹ Jyväskylän yliopiston kirjaamon asianhallintavastaava Jani Hartosen ystävällisesti kirjoittajille toimittama tieto syksyllä 2021.

⁶⁰ Os johtok ptk 8.5.2007; tk 2012.

huomiota siihen, että professoreiden työ koostuu hyvin monista asioista. Vuoden Uno voi olla ansioitunut joko opetuksessa, tutkimuksessa, yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa, yliopistoyhteisön hyväksi tehdyssä työssä tai kaikissa näissä.

Professori Janne Vilkuna järjesti myös 2010-luvulla useita eloretkiä eri puolille Suomea Kuopion seudusta Porvoon kartanoihin ja Nuuksion luontokeskukseen. Osanottajat nauttivat näistä sivistävistä retkistä paljon. Professoreiden työn kiireytyminen ja siitä johtunut osallistujamäärän hiipuminen olivat suurimmat syyt siihen, että retkistä jouduttiin sittemmin luopumaan. Samaan tapaan 2000-luvun myötä paikallisosaston ohjelmistosta ovat jääneet pois Floran päivän juhlat, ja innostus professoreiden pikkujouluhinkin on hiipunut.

Viimeisin toimintaan vaikuttanut haaste oli vuonna 2020 maailmaan iskenyt Covid-19-pandemia, joka pakotti sulkemaan sekä koulut että yliopistot. Paikallisosaston toiminta siirtyi verkkoon, mikä yhdessä kaikkien muiden nettikokousten ja etätöistä johtuvan uupumuksen kanssa hiljensi väliaikaisesti paikallisosaston toimintaa, vaikka joutokunta sinänsä toimi samaan tapaan kuin aiemminkin. Jo vuonna 2021 pystyttiin ajoitain palaamaan lähikokouksiin ja viimein rajoitusten poistuttua vuoden 2022 aikana kokonaan normaaleihin kokouskäytäntöihin.

9 JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON PROFESSORIKUNNAN KOOSTUMUS JA LIIKKUVUUS SEKÄ PAIKALLISOSASTON JÄSENET JA VASTUUHENKILÖT

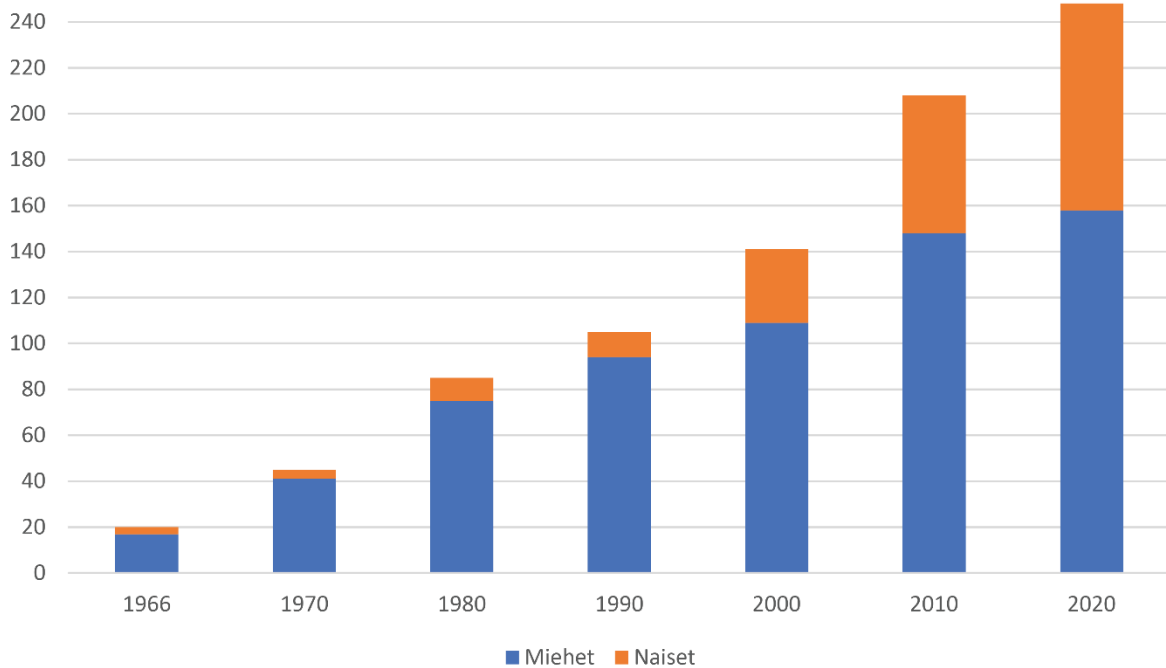
Professorit Jyväskylän yliopistossa 1966–2021

Seuraavassa esitellään aluksi perustietoja Jyväskylän yliopiston professoreista ja heidän virka- ja työurastaan. Aineisto on koottu julkisesti saatavilla olevista lähteistä ja mahdollisista epätarkkuuksistaan huolimatta tietojen pohjalta saadaan varsin luotettava yleiskuva yliopiston professoreista.

Kuvio 1:n tietojen perusteella Kasvatusopillisen korkeakoulun muuttuessa vuonna 1966 Jyväskylän yliopistoksi ei henkilöstöä ollut vielä kovin paljon, sillä tuolloin työntekijöitä oli vain reilut parisataa. Heistä kaksikymmentä oli virkoihin nimitettyjä professoreita tai apulaisprofessoreita. Virkojen määrä nousi vuoteen 1970 mennessä jo merkittävästi: toisin sanoen professoriliiton Jyväskylän osaston perustamisen aikaan professorien määrä oli reilusti tuplaantunut yliopiston perustamisajoista. Sama suuntaus jatkui vielä 1980-luvun alkuun tultaessa, jonka jälkeen virkojen – vuodesta 2010 alkaen toimien – kasvu on hieman hidastunut. Vuoden 2020 tiedoissa ovat mukana myös Suomessa uuden yliopistolain myötä 2010-luvulla yleistyneet vakinaistamispolkuun liittyneet tenure track -professorit, joita on Jyväskylässä rekrytoitu vuodesta 2016 alkaen. Joitakin on ehditty jo vakinaistaakin. Naisten osuus professoreista on hiljalleen noussut. Vähimmillään heitä oli alle kymmenesosa tehtävänhoitajista (1970), mutta osuus nousi vuoteen 2010 mennessä lähelle 30 prosenttia kaikista professoreista. Vuonna 2020 naisia on jo yli kolmasosa Jyväskylän yliopiston professoreista.⁶¹

⁶¹ Ks. myös Havila 2009, 63–69; Kallioinen 2019, 29–30.

Kuvio 1. Jyväskylän yliopiston professorit, apulaisprofessorit ja tenure track -professorit vuosina 1966–2020. Lähde: Professorimatrikkeli, Valtiokalenterit, JY:n verkkosivut.

Alla olevaan asetelmaan on koottu perustietoja Jyväskylän yliopistossa vuosina 1966–2021 Jyväskylän yliopistossa työskennelleistä professoreista ja apulaisprofessoreista.⁶² Mikäli henkilö on siirtynyt tehtävästä (esimerkiksi apulaisprofessorista professuuriin) tai yliopiston sisällä professuurista toiseen, on nämä kaikki professoritason tehtävät yhdistetty.

	Alin (vuotta)	Ylin (vuotta)	Mediaani (vuotta)
Väittelyikä	24	59	34
Montako vuotta väittelyn jälkeen siirtynyt professuuriin Jyväskylän yliopistossa	0	30	9
Montako vuotta toimi professorina Jyväskylän yliopistossa	1	40	13

Ennako-oletusten mukaisesti variaatio niin nuorimpien ja vanhimpien väittelijöiden, väitöksen ja professuurin saamisen välisen ajan kuin virka- ja/tai työuran pituuden välillä on huomattava. Varsin usein melko nuorena alkanut tieteellinen julkaiseminen ja nuorena väittely ennustavat tieteenalasta riippumatta menestystä akateemisella uralla.⁶³ Jyväskylässä uraa tehneiden väittelyiän mediaania (34 vuotta) on pidettävä

⁶² Lähteistä katso kuvio 1 ja siinä mainitut lähteet.

⁶³ Esimerkiksi Kyvik 1991.

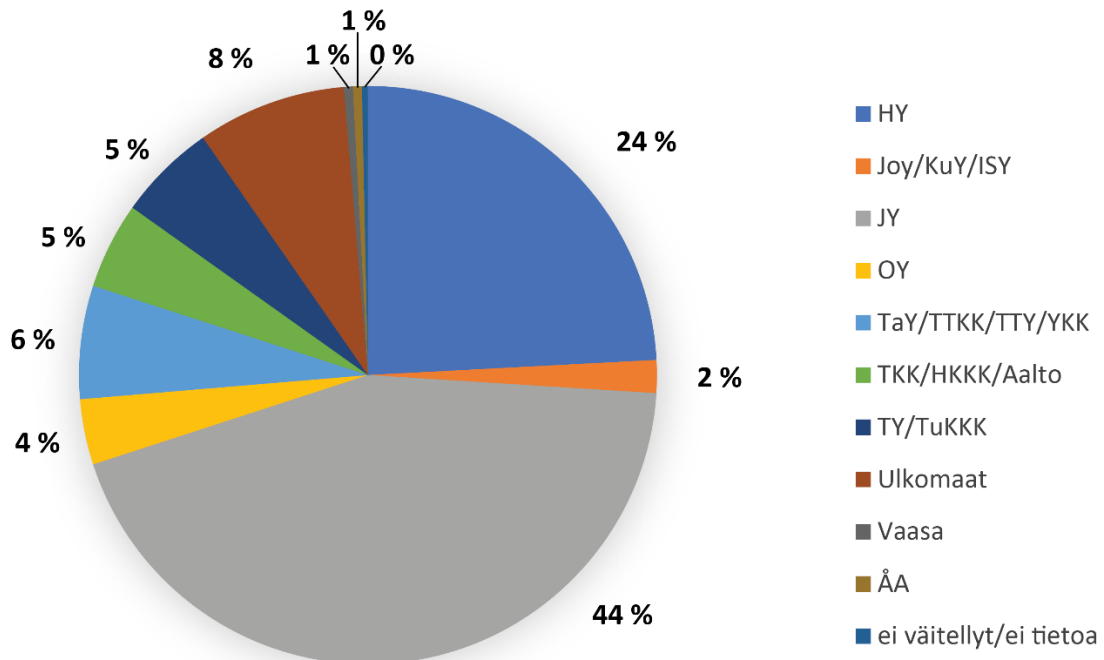
kohtuullisena. Vertailukohdaksi käyvät tarkemmin hieman myöhemmin tässä tekstissä käsiteltävät Jyväskylän yliopistossa väitelleet tutkijat, jotka saivat professuurin aikanaan muualta kuin Jyväskylän yliopistosta. Tällaisten professorien väittelyiän mediaani on 36 vuotta.

Tohtoriksi väittelyvuoden ja professuurin saamisen väliin jäävä aika vaihteli merkittävästi eli yksi saattoi tulla otetuksi tehtävään heti samana vuonna ja toinen 30 vuoden päästä väitöskirjan puolustamisesta. Jyväskylän yliopiston professorien mediaani on silti yhdeksän vuotta väitöksestä. Edellä mainitussa verrokkiryhmässä professuuri saatiin pari vuotta aiemmin. Erityisesti Jyväskylän yliopiston alkuaikoina, samaan tapaan kuin muissa vastaperustetuissa yliopistoissa 1960-luvun lopulla ja 1970-luvun alussa ei ollut edes harvinaista, että professuuri saatiin hyvin pian väitöksen jälkeen tai jopa ennen sitä.

Työuran pituutta koskevat tiedot on laskettu virka- ja/tai työsuhteensa tavalla tai toisella jo päättäneistä professoreista. Mediaaniarvo jää varsin matalaksi (13 vuotta), mutta tässä on huomattava, että luvut on laskettu koko yli puoli vuosisataa kestävältä jaksolta. Joillakin professoreilla tehtävänhoito jäi Jyväskylässä lyhyeksi, mutta monilla on myös yli 30 vuoden työuria professorina. Toistaiseksi pisimmän uran Jyväskylän yliopiston professorina on tehnyt matemaatikko Raimo Näkki (1946–2019). Hän väitteli Helsingin yliopistossa 26-vuotiaana, sai Jyväskylästä apulaisprofessuurin kaksi vuotta myöhemmin ja päätti aikanaan uransa täysinpalvelleena professorina 40 vuoden jälkeen vuonna 2014.

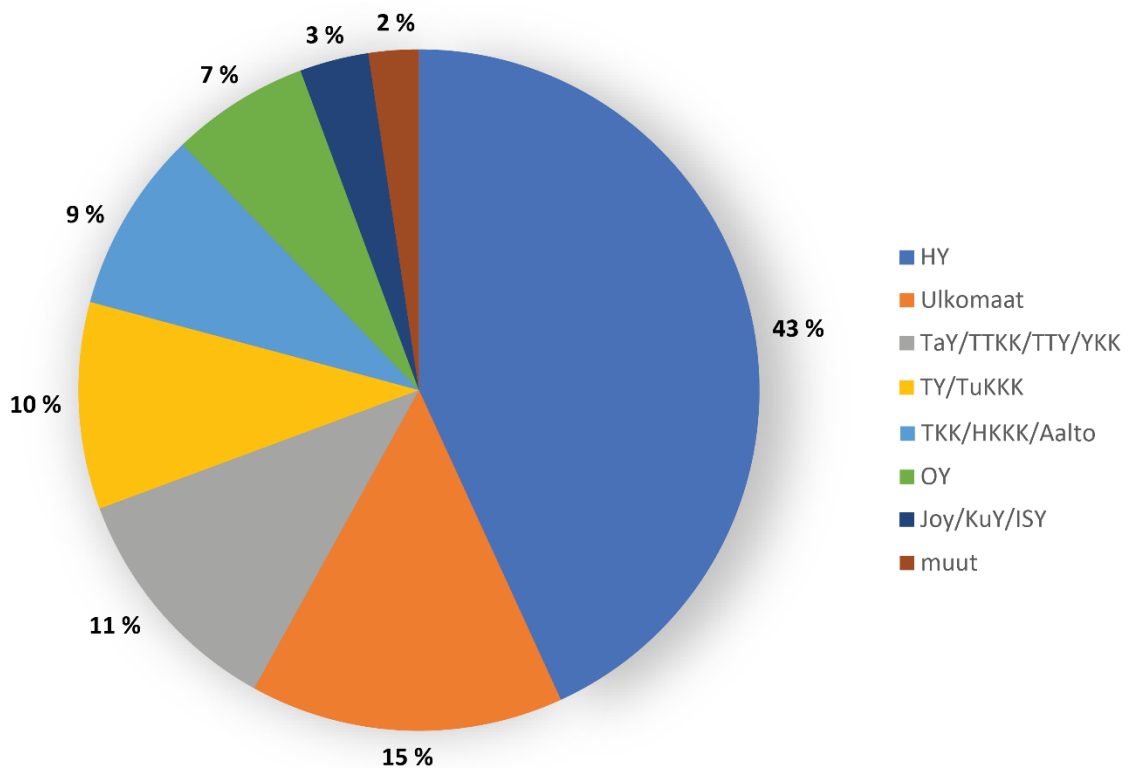
Kuvioon 2 on koottu tiedot 600 Jyväskylän yliopistossa virkaan tai toimeen toistaiseksi nimitetystä/otetusta henkilöstä sekä tieto yliopistosta, jossa he aikanaan väittelivät tohtoriksi. Kuvioissa on yksinkertaisuuden vuoksi yhdistetty kaikki nyttemmin nimeä muuttaneet ja/tai toisiinsa fuusioituneet korkeakoulut yhden ja saman otsikon alle.

Kuvio 2. Jyväskylän yliopiston professorien (professorit, apulaisprofessorit, tenure track - professorit) väittely-yliopistot 1966–2021 (N = 600). Lähde: kuvio 1 ja siinä mainitut lähteet.

Jyväskylän yliopiston ensimmäisistä professoreista käytännössä kaikki olivat aikanaan väitelleet Helsingin yliopistossa – poikkeuksena tosin merkittävä neuropsykologian ja erityisopetuksen asiantuntijana Jyväskylän kasvatustieteiden korkeakoulussa ja Jyväskylän yliopistossa vuosina 1948–1968 toiminut Niilo Mäki (1902–1968), joka ei väitellyt tohtoriksi. Silti kuviossa 2 todetulla pitkällä aikavälillä käy hyvin selväksi se, että Jyväskylän yliopistosta on varsin nopeasti tullut ”omavarainen” professorien kouluttaja: lähes puolet kaikista Jyväskylässä professorina toimineista tutkija-opettajista on jo väitellyt Jyväskylässä. Helsingiläisten osuus on noin neljännes ja muiden suomalaisten yliopiston suhteellinen osuus on kunkin noin viisi prosenttia kokonaisuudesta. Noin joka kymmenes Jyväskylän professori oli aikanaan väitellyt ulkomailla. Kuvio 3 näyttää vielä tarkemmin muualla kuin Jyväskylässä väitelleiden suhteellisen osuuden yliopistoittain.

Kuvio 3. Jyväskylän yliopiston professorien (professorit, apulaisprofessorit, tenure track -professorit) väittely-yliopistot 1966–2021 (Jyväskylässä väitelleet poistettu tästä kuvioista) (N = 336). Lähde: kuvio 1 ja siinä mainitut lähteet.

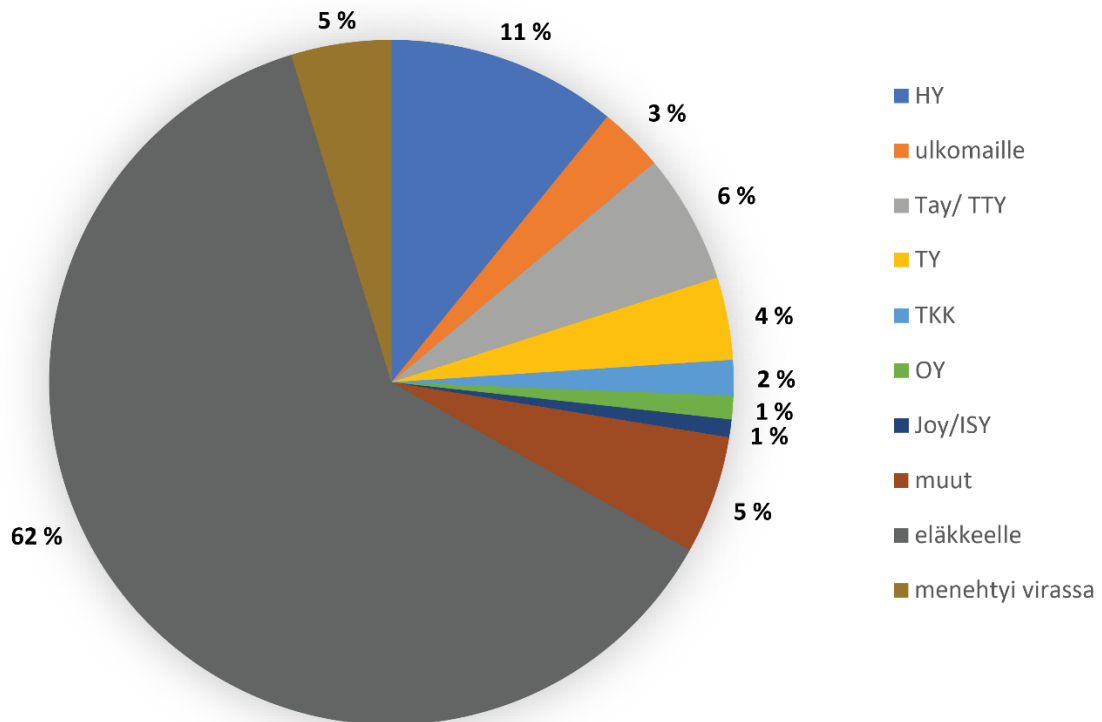

Muualla kuin Jyväskylässä väitelleistä korostuu luonnollisesti Helsingin yliopisto maan suurimpana ja vanhimpana yliopistona. Ulkomailla väitelleitä on myös varsin runsaasti, samoin Tampereen eri korkeakouluissa ja Turun yliopistossa. Erityisesti matemaattis-luonnontieteellisellä ja taloustieteen aloilla korostuvat Teknillinen korkeakoulu, Helsingin kauppakorkeakoulu ja sittemmin Aalto-yliopisto. Oulun yliopiston kasvatit edustavat puolestaan varsin tasaisesti eri tieteenaloja.

Kuvio 4 puolestaan kertoo Jyväskylän yliopistossa tehtäviin nimitettyjen ja tehtäviin otettujen professorien tai apulaisprofessorien poistumistavan ja/tai siirtymisen toisiin tehtäviin. Kuvio on siinä mielessä henkilöperusteinen, että kuvion havaintojoukon jäsen on laskettu yhdeksi henkilöksi, vaikka hän olisi uransa aikana toiminut Jyväskylän yliopistossa esimerkiksi ensin apulaisprofessorina, sittemmin professorina tai vaihtanut professuurinsa alaa yliopiston sisällä.⁶⁴

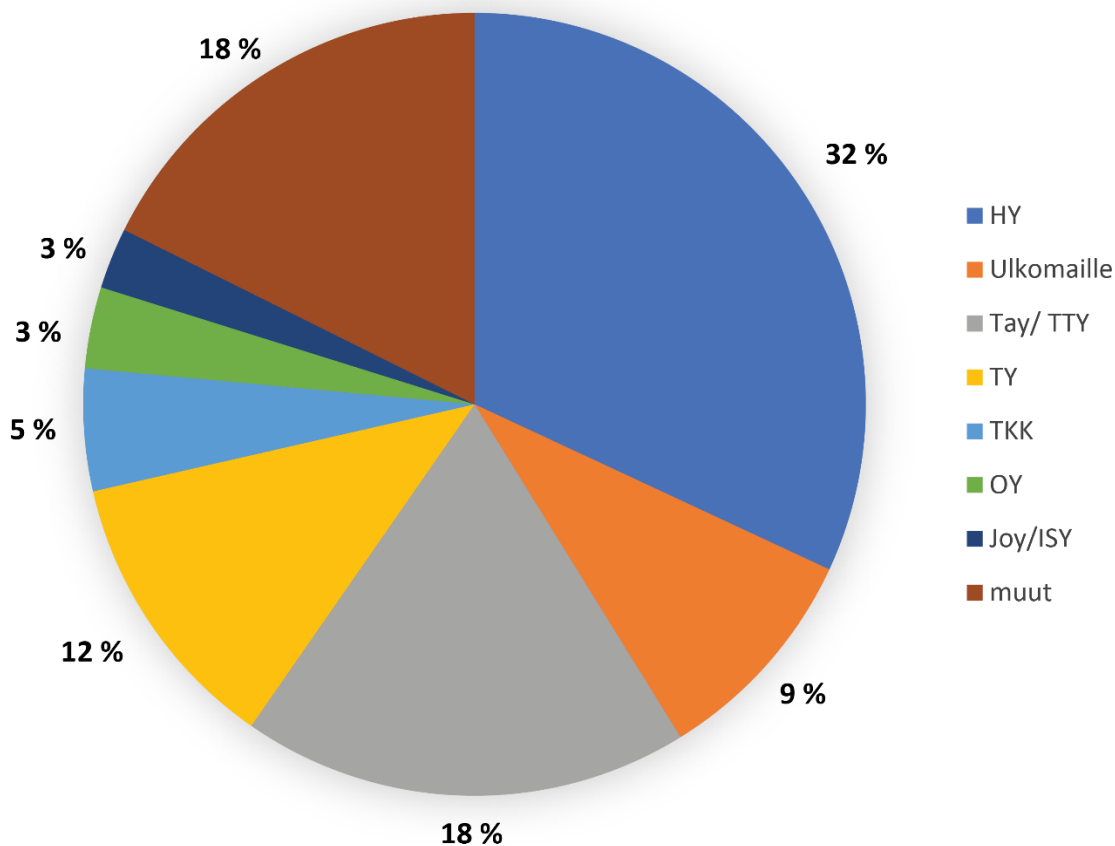
⁶⁴ Toinen asioiden esittämistapa olisi ollut sellainen, jossa olisi kukin tehtävä (virka tai toimi) olisi laskettu erikseen. Kuviossa eivät ole myöskään mukana tenure track -professorit, sillä kyseinen järjestelmä on tätä kirjoittaessa (2022) vielä varsin tuore eikä esimerkiksi vakinaistamisia ole vielä ehditty tehdä montaakaan.

Kuvio 4. Jyväskylän yliopistossa työskennelleiden professorien tai apulaisprofessorien tehtävistä poistunutta vuosina 1966–2021 (N = 359). Lähde: kuvio 1 ja siinä mainitut lähteet.

Noin kaksi kolmasosaa Jyväskylän yliopistoon aikanaan tulleista professoreista on aikanaan jäänyt eläkkeelle tehtävästään. Joka kymmenes on siirtynyt Helsingin yliopistoon, muiden yliopistojen ja korkeakoulujen jäädessä suhteellisesti huomattavasti pienemmäksi. Tarkemman kuvan saamiseksi on siksi syytä tutustua vielä lähemmin niihin professoreihin, jotka ovat jättäneet ammatillisista tai muista syistä Jyväskylän yliopiston (kuvio 5).

Kuvio 5. Jyväskylän yliopistossa työskennelleiden professorien tai apulaisprofessorien tehtävistä poistunta toisiin yliopistoihin, korkeakouluihin tai muihin tehtäviin vuosina 1966–2021 (N = 119). Lähde: kuvio 1 ja siinä mainitut lähteet.

Jyväskylästä on vaihdettu Helsingin yliopistoon varsin ahkerasti: kolmasosa kaikista työpaikanvaihtajista on siirtynyt pääkaupunkiin. Tampere – mikä tässä tarkoittaa vielä ”vanhaa” Tampereen yliopistoa ja entistä Tampereen teknillistä yliopistoa – on ollut joka viidennen siirtyjän määränpää. Turkuunkin on matkannut pitkälti toistakymmentä professoria.

Kuvioiden 3 ja 5 vertailu mahdollistaa akateemisen liikkuvuuden, tai ”aivotuonnin” ja ”aivoviennin” tarkastelun. Jyväskylän yliopisto näyttää tietoja vertaamalla saaneen lähes kolme kertaa enemmän (muualta rekrytoidut N = 336, muualle rekrytoidut N = 119) professoreita muissa yliopistoissa väitelleistä kuin miten Jyväskylästä on professorin tehtävistä lähdetty vastaaviin tehtäviin toisaalle. Tämä suuntaa-antava havainto ei kuitenkaan kerro suoraan todellisuudesta, sillä Jyväskylästä muihin organisaatioihin lähteneisiin on tässä laskelmassa laskettu mukaan ainoastaan Jyväskylästä professuurista pois siirtyneet, kun taas Jyväskylään tulleiden osalta on perustietona on ollut muualla kuin Jyväskylässä puolustettu väitöskirja. Tätä esitystä varten ei ole ollut käytössä täysin tarkkoja tietoja kaikista niistä tutkijoista, jotka ovat saaneet tutkijakoulutuksensa Jyväskylässä ja jotka ovat siirtyneet toisaalle ennen professuuriaan Jyväskylässä. Kui-

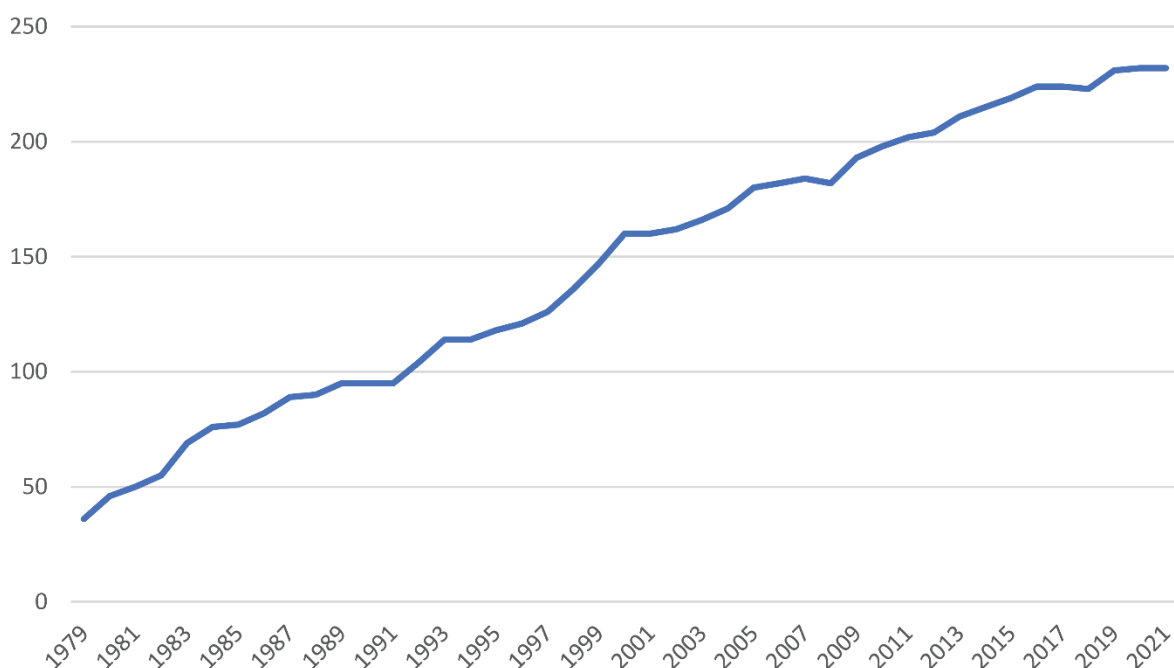
tenkin systemaattisesti läpikäytyt Professorimatrikkelin tiedot osoittavat, että vähintään 52 Jyväskylässä aikanaan väitöskirjaansa puolustanutta tutkijaa on myöhemmin sijoittunut professoriksi johonkin toiseen yliopistoon tai korkeakouluun ilman, että olisivat olleet aiemmin nimitettyinä Jyväskylän yliopistossa vastaavaan tehtävään.

Jyväskylän yliopiston olemassaolon aikana kehittyneen tohtorikoulutuksen laatu näkyy selvästi myös tarkasteltaessa tenure track -järjestelmässä olevien apulaisprofessoreiden alma materia. Vuoden 2021 lopulla Jyväskylässä oli yli 60 tenure track -järjestelmään kuulunutta apulaisprofessoria. Heistä kaksi kolmesta on aikanaan väitellyt Jyväskylässä. Tämä kertonee paitsi laadukkaasta jatkokoulutuksesta niin myös siitä, että monien tieteenalojen pitkäjänteinen tutkimustyö on tuottanut ensiluokkaisia tutkimusympäristöjä ja ajassa kiinni olevia tutkimustraditioita, joiden parhaat jatkajat löytyvät omista jatko-opiskelijoista.

Jyväskylän paikallisosaston jäsenmäärän muutokset 1970-luvulta 2020-luvulle

Paikallisosaston jäsenistöstä on olemassa vain hajanaisia tietoja ennen 1970-luvun loppua. Oheisessa kuviossa kuvataan jäsenistön kehitystä 1980-luvun alusta 2020-luvulle saakka.

Kuvio 6. Professoriliiton Jyväskylän osaston jäsenmäärän muutos vuosina 1979–2021 (puuttuvat tiedot arvioitu). Lähde: Osaston toimintakertomukset 1982–2021; Professoriliiton toimintakertomukset.

Ensimmäiset tiedot osaston jäsenistä ovat vuodelta 1979. Tuolloin liittoon kuului yhteensä 36 professoria tai apulaisprofessoria. Järjestäytymisaste jäi näin 37 prosenttiin, mikä oli monialaisten yliopistojen joukossa vihonviimeinen.⁶⁵ Pian jäsenistö nousi yli puolen sadan ja senkin jälkeen kasvu on ollut varsin nousujohteista. Taustalla vaikuttivat osaston omien rekrytointiponnisteluja lisäksi ainakin 1970-luvun lopulla ja 1980-luvun alussa kiusallisen selvästi esille tullut professorikunnan silloinen heikko palkkakehitys ja 1980-luvun alussa aidosti esillä ollut professorien lakkouhka sekä niihin reagointi. Yliopistolaitoksen resurssien muutokset ja erityisesti 1990-luvun lamavuosien jälkeiset panostukset ovat vaikuttaneet tilanteeseen, mikä näkyi jo edellä esimerkiksi kaikista Jyväskylän yliopiston professoreista esitetyistä tiedoista (kuvio 1). Neljäskymmenessä vuodessa osaston jäsenmäärä on lähes viisinkertaistunut ja lähentelee tätä kirjoitettaessa 250:tä. Jäsenkunta on siis yhtäältä kasvanut merkittävästi ja toisaalta sen rakenne on osin muuttanut: tenure track -järjestelmä tuo oman lisänsä jäsenistöön, minkä lisäksi eläkkeellä olevien professorien määrä on suhteellisesti noussut merkittävästi. Kun 1980-luvun jälkipuoliskolla emerituksia ja emeritoja oli noin viitisen prosenttia jäsenistä, on heidän osuutensa lähes kahdeksankertaistunut 2010- ja 2020-luvun vaihteeseen tultaessa. Tämä kertoo ennen muuta siitä, että eläkkeellä olevat professorit jatkavat aktiivista tutkimustyötä myös ”virallisen” uransa jälkeen.

Osastossa järjestäytymisasteeseen nostoon kiinnitettiin huomiota juuri 1980-luvun alussa, jolloin silloinen puheenjohtaja, yleisen historian apulaisprofessori Jorma Tiainen (1932–2010) kertoi kirjeessään Professoriliiton toiminnanjohtaja Tapani Peltoselle osaston ryhtyneen ”innokkaasti toimimaan ja lisäämään täkäläisen professorikunnan aktiivisuutta” ja totesi myös, että ”Jyväskylässä järjestäytymisasteen aleneminen on vähintään pysähtynyt.”⁶⁶ Jyväskylän järjestäytymisaste lähenei kirjoitushetkellä 50 prosenttia, kun valtakunnan kaikista professoreista 54 prosenttia kuului Professoriliittoon. Professoriliitto kehottikin kaikkia alaosastojaan jäsenrekrytointiin ja toisin kuin monessa muussa yliopistossa Jyväskylässä tuloksia syntyi nopeasti: jo 1980-luvun puoliväliin mennessä nousiin yli 75 prosenttiin ja 1990-luvun alussa hätyyteltiin peräti 90 prosentin järjestäytymisastetta. Taustalla lienee ainakin viestintätavan muutoksia, sillä osasto lähetti tuolloin varsin säännöllisesti tietoja toiminnastaan kaikille yliopiston professoreille ja apulaisprofessoreille.⁶⁷

Myös osaston aktiivinen toiminta 1980-luvun lopulta uudistuksen kohteena olleiden niin kutsuttujen tutkijankoulutuslisien kohdentamisen yhteydessä on todennäköisesti vaikuttanut osaltaan järjestäytymisaktiivisuuden lisäykseen (katso tarkemmin edeltä).⁶⁸ Vuoden 1993 toimintakertomus totesikin Jyväskylän järjestäytymisasteen olleen ”suurista osastoista korkeimman”. Sitten lukema vakiintui noin 80 prosentin

⁶⁵ Kaikkien yliopistojen ja korkeakoulujen järjestäytymisaste oli vuonna 1979 47 prosenttia. Professoriliiton toimintakertomus 1979, 7.

⁶⁶ Osaston puheenjohtaja Jorma Tiainen Professoriliiton toiminnanjohtaja Tapani Peltoselle 25.4.1980

⁶⁷ Kallioinen 1999, 81–82, 103; Osaston kirjeenvaihto.

⁶⁸ Esimerkiksi osaston kirje ”vain professoriliiton jäsenille” 7.11.1988 sekä osaston toimintakertomukset 1988–1996.

tietämille, josta on jonkin verran tultu 2010-luvulla alaspäin. Jyväskylän osaston yleinen jäsenistön määrän muutos noudattelee varsin johdonmukaisesti muiden monialaisten yliopistojen kehitystä.⁶⁹

Paikallisosaston johtokunnan jäsenet

Paikallisosaston johtokunnan jäsenten lukumäärä on aikojen saatossa vaihdellut, mutta suurimman osan aikaa johtokuntaan ovat kuuluneet puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, sihteeri ja neljästä kuuteen muuta johtokunnan jäsentä.⁷⁰ Vuodesta 1989 alkaen on nimetty myös yhteyspäällikkö, joka tavallisimmin on ollut joko puheenjohtaja tai sihteeri. Liitteenä olevassa johtokunnan jäseniä esittelevässä luettelossa tätä tehtävää ei kuitenkaan ole erotettu muista johtokuntaan kuuluvista. Liitteen tiedot ovat hieman puutteelliset, sillä eräiltä 1970- ja 1980-luvun vuosilta kaikki asiakirjat ovat kadonneet. Yhteensä osaston johtokunnassa on eri aikoina istunut vähintään 92 henkilöä, 68 miestä ja 24 naista. Johtokuntatyöskentelyyn osallistuneiden määrää voi pitää korkeana, sillä jos arvioidaan, että koko tarkastelujaksolla professorien järjestäytymisaste olisi ollut noin 75, niin tuolloin johtokuntaan ”potentiaalisia” professoreita olisi noin 450. Toisin sanoen enemmän kuin joka viides professori olisi uransa aikana istunut johtokunnassa. Tavallisimmin johtokuntaan on kuuluttu noin kolme vuotta (mediaani), mutta vaihteluväli on suuri – alle vuodesta aina 16 vuoteen.⁷¹

Pisimpään osaston johtotehtävissä mukana on johtokunnan jäsenenä ja varapuheenjohtajana ollut englantilaisen filologian apulaisprofessori, myöhemmin professori ja sittemmin soveltavan kielentutkimuksen professori Kari Sajavaara (1938–2006). Sajavaaralle palvelusvuosia kertyi neljällä vuosikymmenellä (1972–1973, 1981–1982, 1993–2004) yhteensä peräti 16. Sajavaaralla on mittavat näytöt niin Professoriliiton johtoelimistä (ks. alempana) kuin Jyväskylän yliopiston johdossa; hän oli muun muassa humanistisen tiedekunnan dekaani ja pitkäaikainen vararehtori. Kasvatustieteen professori Jouko Kari toimi vuosien 1981 ja 1994 välillä yhteensä 13 vuoden ajan johtokunnan jäsenenä, varapuheenjohtajana ja puheenjohtajana.

Liikuntafysiologian professori Esko Karvinen toimi osaston perustamisesta aina vuoden 1977 loppuun johtokunnan jäsenenä ensin liikuntatieteellisen tiedekunnan dekaanin ja sittemmin yliopiston vararehtorin tehtäviensä ohella. Suomen kielen professori Heikki Leskinen (1930–2021) puolestaan työskenteli sekä varapuheenjohtajana että puheenjohtajana yhtäjaksoisesti vuosina 1970–1980. Myös hän oli johtokunnassa ollessaan mukana yliopistohallinnossa sekä humanistisen tiedekunnan varadekaanina että dekaanina. Soveltavan kielentutkimuksen professori ja myöhemmin Suomen kielen

⁶⁹ Professoriliiton laatima kaavio Professoriliiton paikallisosastojen jäsenmäärän kehityksestä vuosina 2007–2020.

⁷⁰ Aivan toiminnan alkuvaiheissa vuosittain valittiin vain neljä jäsentä ja heille varahenkilöt.

⁷¹ Tiedot on laskettu johtokuntatehtävistä eri syistä poissiiirtyneistä professoreista, eivätkä siten sisällä kirjoitushetkellä tehtävissä vaikuttavia johtokunnan jäseniä, joiden nimet kuitenkin näkyvät liitteessä 1 olevasta henkilöluettelosta.

professori Minna-Riitta Luukka on toiminut vuosina 2005–2015 muun muassa yliopiston hallituksen ja humanistis-yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan dekaanin tehtävien ohella johtokunnan jäsenenä, sihteerinä, varapuheenjohtajana ja puheenjohtajana. Museologian professori Janne Vilkuna puolestaan istui johtokunnassa ja hoiti niin yhteispäällikön kuin sihteerinkin tehtäviä yli vuosikymmenen ajan (2002–2012). Kasvatustieteen professori Leena Laurinen oli ensin johtokunnan jäsenenä ja sittemmin neljä vuotta osaston sihteerinä vuosina 1993–2005. Pisimpään, peräti 11 vuoden jakson (1991–2001), sihteerinä on toiminut muun muassa Keski-Suomen taloudellisen tutkimuskeskuksen johtajana toiminut johtaja Tuomo Nenonen.

Edellä jo viitattiin siihen, että monilla osaston johtokunnassa vaikuttaneilla henkilöillä on ollut aktiivisen opetus- ja tutkimustyönsä ohella runsaasti myös muita yliopistoyhteisöllisiä tehtäviä. Oheinen asetelma esittelee matrikkeli- yms. tietoihin perustuen professoriosaston johtokunnan jäsenten muita vastuutehtäviä yliopistossa ennen johtokuntaan nimeämistä, johtokuntatyöskentelyn aikana ja sen jälkeen. Tietojen perusteella osaston johtokuntaan valikoituu sekä kokeneita tekijöitä että henkilöitä, jotka ovat monin tavoin aktiivisesti kehittämässä omaa yhteisöään: reilusti yli puolet johtokunnan jäsenistä on toiminut erilaisissa laitos- ja yliopistotason johtotehtävissä ja käytännössä kaikilla on ollut tärkeitä oppiaineisiin liittyviä vastuuta.

Yliopistollinen tehtävä	Määrä
Yliopiston rehtori johtokuntatehtävän jälkeen	1
Vararehtori samaan aikaan johtokuntatehtävän kanssa	4
Vararehtori johtokuntatehtävän jälkeen	2
Yliopiston hallituksen jäsen (ennen/samaan aikaan/myöhemmin)	4
Dekaani (ennen johtokuntatehtävää)	4
Dekaani (samaan aikaan kuin johtokuntatehtävässä)	8
Dekaani (johtokuntatehtävän jälkeen)	4
Varadekaani (ennen johtokuntatehtävää)	2
Varadekaani (samaan aikaan kuin johtokuntatehtävässä)	3
Varadekaani (johtokuntatehtävän jälkeen)	1
Laitosjohtaja (vast.) ennen johtokuntatehtävää	4
Laitosjohtaja (vast.) samaan aikaan johtokuntatehtävän kanssa	5
Laitosjohtaja (vast.) johtokuntatehtävän jälkeen	3
Laitoksen varajohtaja (vast.) samaan aikaan johtokuntatehtävän kanssa	2
Laitoksen varajohtaja (vast.) johtokuntatehtävän jälkeen	1
Siirtyi pois Jyväskylästä toiseen yliopistoon (kaikilla vastuutehtäviä muualla)	5

10 JYVÄSKYLÄN OSASTON PROFESSORIT PROFESSORILIITON VASTUUTEHTÄVISSÄ JA MUUSSA TOIMINNASSA⁷²

Professoriliiton Jyväskylän osaston jäsenistä on vuoteen 2022 yhdeksällä ollut merkittäviä vastuutehtäviä myös Professoriliiton päättävissä elimissä, jollaisiksi tässä on katsottu hallituksen (aikaisemmin Professoriliiton johtokunta) jäsenyys sekä liittovaltuuston ja valtuuston puheenjohtajuus tai varapuheenjohtajuus. Jyväskyläläisten suhteellinen osuus vastaa suunnilleen yliopiston kokoa, sillä yhteensä vuosina 1969–2021 edellä mainituissa tehtävissä on toiminut yhteensä 114 professoria tai apulaisprofessoria. Lisäksi vahvaa Jyväskylä-taustaa on myös neljällä muulla Professoriliiton vastuupaikoilla toimineilla henkilöillä (Jukka Heikkilä, Jussi T. Lappalainen, Salme Näsi ja Maija Fredrikson).

Suomen kielen apulaisprofessorina vuodesta 1968 toiminut Paavo Pulkkinen oli Professoriliiton johtokunnan jäsen jo vuosina 1971–1973. Professoriliiton hallituksessa ovat myöhemmin istuneet kasvatustieteen professori Jouko Kari (1985–1986), sosiaaligerontologian professori Marjatta Marin (1987–1988), molekyylibiologian apulaisprofessori, myöhemmin professori Markku Kulomaa (1992–1993) ja korkeakoulututkimuksen professori Jussi Välimaa vuodesta 2019. Matemaattisten aineiden opetusopin apulaisprofessori Paavo Malinen (1930–2013) toimi liittovaltuuston (myöhemmin valtuusto) puheenjohtajana vuosina 1981–1982. Jo vuosina 1977–1978 Heikki Leskinen oli ollut liittovaltuuston varapuheenjohtaja. Kari Sajavaara istui Professoriliiton hallituksessa kolmella vuosikymmenellä (1981–1982, 1994–2002) yhteensä 11 vuotta, niistä viimeiset neljä vuotta varapuheenjohtajana.

Jyväskylän osaston jäsenistä monipuolisesti arvostetun uran on tehnyt puhevies-tinnän professori Maarit Valo. Valo on koko maan professoreista toiminut kaikkein pitempään Professoriliiton vastuupaikoilla eli peräti 16 vuotta. Hän vaikutti hallituksen jä-

⁷² Tiedot Professoriliiton vastuupaikoista teoksesta Kallioinen & Louekari 2019, liite; Louekari 2019, 95.

senenä (2003–2006), varapuheenjohtajana (2007–2010) ja ensimmäisenä naisena puheenjohtajana (2011–2014). Tämän lisäksi hän toimi valtuuston puheenjohtajana vuosina 2015–2018.

Professoriosasto on aikojen saatossa ollut vaihtelevan aktiivinen osallistumaan Professoriliiton vuodesta 1984 alkaen toteuttamaan Vuoden Professorin valintaan. Ensimmäisen kerran osasto esitti ehdokastaan vuonna 1988, jolloin Suomen historian professori Mauno Jokipii oli osaston ehdokas. Tuona vuonna tittelin sai kuitenkin Jokipiin oppi-isä, akateemikko Eino Jutikkala. Ensimmäisen kerran jyvaskyläläisestä tuli Vuoden Professori vuonna 1992 psykologian professori Lea Pulkkisen valinnan myötä. Toisen – ja toistaiseksi – viimeisen kerran Jyväskylän yliopiston professori sai saman tittelin vuonna 2001, kun biologian professori Rauno Alatalo (1952–2012) nimettiin.

11 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTELMÄT

Jyväskylän yliopiston professoriosaston yhteys Professoriliittoon on ollut suora silloin, kun paikallisosaston johtokunnan jäsen on ollut samaan aikaan istunut Professoriliiton hallituksessa jäsenenä tai puheenjohtajistossa. Osastolta on myös esitetty aloitteita ja ehdotuksia valtuustolle, eli liiton ylimmälle päättävälle elimelle. Näin toimittiin etenkin 1970-luvulta 1990-luvulle. Professoriliiton valtakunnallisista näkökulmista ja asioista on kuultu myös kevät- ja syyskokouksissa, joissa on usein ollut alustajana liiton edustaja. Yhteyttä on pidetty myös Professoriliitosta paikallisosastoon päin eri tavoin, etenkin silloin, kun on neuvoteltu työehtosopimuksista tai haettu kantoja suuriin uudistuksiin. Paikallisosaston dokumenteista ei löydy tietoa siitä, että yhteydenpidossa olisi ollut minkäänlaisia ongelmia kuluneiden vuosikymmenten aikana.

Paikallisosaston johtokunta kokoontui tyypillisesti 4–6 kertaa vuodessa ennen 2010-lukua. Tämän jälkeen kokouksia on järjestetty noin kerran kuukaudessa lukukauden aikana. Toinen paikallisen toiminnan kokousmuoto ovat säännöissä määritellyt kevät- ja syyskokous. Kevätkokouksessa hyväksytään edellisen vuoden vuosikertomus, valitaan edustajat Professoriliiton valtuustoon sekä keskustellaan ajankohtaisista asioista. Usein alustajana on ollut Professoriliiton edustaja. Syyskokouksessa puolestaan valitaan seuraavan vuoden johtokunta ja puheenjohtaja, jonka ohella keskustellaan ajankohtaisista asioista. Kevät- ja syyskokouksiin on tyypillisesti osallistunut noin 20–30 professoria. Usein molemmat kokoukset on järjestetty muualla kuin Jyväskylän yliopiston tiloissa, usein yhteistyökumppaneiden tai yritysten tiloissa. Erityisesti ennen 1990-luvun suurta lamaa yhteiskumppanina oli jokin paikallisista pankeista tai vakuutusyhtiöstä, nyttemmin usein paikallinen suur- tai keskisuuri yritys.

Osaston johtokunnan koostumuksessa on alusta lähtien pyritty ottamaan huomioon sekä tieteenalojen variaatio, eli edustajia on kaikista tiedekunnista tai tutkimusaloilta (luonnontieteet, humanistiset tieteet, kasvatustieteet, yhteiskuntatieteet ja sittemmin kauppatieteet sekä liikuntatieteet). Tämän ohella johtokuntaan on valittu sekä professoreita että apulaisprofessoreita sekä pidetty huolta, että myös molemmat sukupuolet ovat edustettuina.

Osasto on järjestänyt professorikunnalle myös virkistystoimintaa. 1980-luvulla ryhdyttiin järjestämään sekä Floran päivän kevätjuhlia että pikkujouluja. Floran, tai kukan päivän juhlia järjestettiin aina 1990-luvun lopulla saakka, jonka jälkeen tämä perinne kuihtui pois. Sen sijaan pikkujouluja on järjestetty aina 2010-luvulle saakka. Tämän ohella 2000-luvun alussa ryhdyttiin järjestämään kevätretkiä erilaisiin kulttuurikohteisiin, mutta 2010-luvulla tämäkin perinne kuihtui pois osanottajien vähyiden vuoksi. On ilmeistä, että professoreiden työn kiireiden ja tuloksellisuusvaatimusten kasvulla on ollut osansa virkistystoiminnan hiipumiseen. Osansa on myös maailman muutoksella, jossa individualismin paineet ja kiireen kasvu ovat vähentäneet paikallisosaston järjestämien ajanvieteaktiviteettien viehätystä.

2000-luvulla tilanne alkoi muuttua myös siinä mielessä, että vuosituhannen alussa toimeenpantiin sekä uusi palkkausjärjestelmä että säädettiin uusi yliopistolaki. Näiden ohelle aikaa ovat alkaneet syödä entistä enemmän paikalliset kehittämis- ja uudistamishankkeet, joista palvelurakenteet uudistaminen on ollut lähes loputon prosessi, sekä eri toimikunnat kuten YPJ-, työsuojelu-, henkilöstön kehittämistoimikunta. Samaan aikaan Jyväskylän yliopiston henkilöstörakenne on muuttunut 1990-luvulta lähtien sekä päätösten nopean lisääntymisen että ulkopuolisen rahoituksen lisäyksen myötä. Professoreista on tullut lisääntyvässä määrin esimiehiä kollegoilleen. Kiirettä on lisännyt myös se, että laitosten sihteereiden ja amanuenssin työsuhteita on lakkautettu tai niitä on siirretty keskitettyihin hallinnollisiin palvelukeskuksiin. Samalla hallinnon avustavan henkilökunnan töitä on siirretty sähköisiin järjestelmiin ja käytännössä sälytetty akateemisen henkilökunnan vastuulle.⁷³ Tämä vaikeuttaa oman työajan hallintaa, sillä erilaiset järjestelmät luovat aikatauluja, joista ei voi neuvotella.

Professoriliiton osastossa on keskusteltu professorin työn muutoksista sekä pyritty vaikuttamaan muutoksiin sekä suoraan yliopiston johdon kanssa käydyissä keskusteluissa että yliopiston hallituksen ja yliopistokollegion kautta. Tämä vaikuttamistyö tapahtuu usein ns. kulissien takana ja on siksi usein jäsenkunnalle ja julkisuudelle näkyvätöntä pitkäjänteistä kehittämistyötä.

Tiivistäen voi sanoa, että paikallisosastossa on koko sen toiminnan ajan ollut pyrkimys sekä vaikuttaa Jyväskylän yliopiston toimintaan että Professoriliittoon. Tätä vaikuttamista on tehty kriittisen keskustelun ja rakentavan dialogin avulla. Samaan aikaan on pidetty huolta professorikunnan viihtymisestä erilaisten virkistystoimien avulla. Eri vuosikymmeninä toiminnan painopisteet ovat kuitenkin vaihdelleet, sillä suurten muutosten vuosikymmenillä (1970-luku, 1990-luku, 2010-luku) on enemmän aikaa käytetty, ja jouduttu käyttämään vaikuttamistyöhön – unohtamatta kuitenkaan professorikunnan yhteisöllisyyttä vahvistavia yhteisiä juhlia ja tapahtumia.

⁷³ Ks. Välimaa 2019.

LÄHDEAINEISTO JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Alkuperäisaineisto

Professoriliitto, Helsinki

Professoriliiton toiminta- ja vuosikertomukset

Jyväskylän yliopiston paikallisjaoksen, myöhemmin paikallisosaston arkistoaineisto
1970–2022

Johtokunnan pöytäkirjat

Paikallisosaston syys- ja kevätkokouksen pöytäkirjat

Paikallisosaston muistiot, kirjeenvaihto, esityslistat, muistiinpanot

Paikallisosaston toimintakertomukset

Virallisjulkaisut

Valtiokalenterit 1966–2022. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.

Tietokannat ja matrikelit

Professorimatrikkeli (<https://www.professoriliitto.fi/professorit/professorimatrikkeli/>)
(viitattu 10.8.2022)

Vipunen (<https://vipunen.fi/fi-fi>) (viitattu 10.8.2022)

Kuka kukin on. Helsinki: Otava 1960–2015.

Muut painatteet

Jyväskylän yliopiston professorien virkaanastujaisesitelmät

Professoriliitto (2021). Palkkatutkimukset. Focus Master Oy, Lauha, Y. (Julkaisematon moniste).

Verkkosivut

Jyväskylän yliopiston verkkosivut (<https://www.jyu.fi/fi>) (viitattu 10.8.2022)

Professoriliitto (<https://www.professoriliitto.fi/>) (viitattu 10.8.2022)

Tutkimuskirjallisuus

- Ahlbeck A. (2018). Rör inte min undervisning! Debatten om undervisningens traditioner, former och syften vid Åbo Akademi, ca 1965–2005. Teoksessa Hollsten, Laura (red.), *Åbo Akademi och kunskapen. Perspektiv på villkoren för skapandet av vetenskap, 1918–2018*. Åbo: Åbo Akademis förlag [2018].
- Dean, M. (2012). Rethinking neoliberalism. *Journal of Sociology*, Vol 50(2), 150–163.
- Einonen, P. & Karonen, P. & Nygård, T. (toim.) (2009). *Jyväskylän yliopiston historia. Osa II. Yliopisto 1966–2006*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Havila, M. (2009). Jyväskylän yliopiston hallinto, henkilöstö ja opiskelijat. Teoksessa Einonen, P. & Karonen, P. & Nygård, T. (toim.).
- Kallioinen, M. (1999). *Professoriliitto 1969–1999. Kolme vuosikymmentä tieteen ja ammattikunnan puolesta*. Helsinki: Professoriliitto.
- Kallioinen, M. & Louekari, S. (2019). *Tiedossa tulevaisuus. Professorit uudella vuosituhanella*. Helsinki: Professoriliitto.
- Kangas, L. (2009). Korkeakoulukomitea avaa tien kohti yliopistoa. Teoksessa Einonen, P. & Karonen, P. & Nygård, T. (toim.).
- Kivinen, O., Rinne, R. & Ketonen, K. (1993). *Yliopiston huomen. Korkeakoulupolitiikan historiallinen suunta Suomessa*. Helsinki: Hanki ja Jää.
- Konttinen, R. & Välimaa, J. (1990). *Pedagogiaa vai byrokratiaa? Työvelvollisuuskokeilun alku Jyväskylän yliopistossa*. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B 49. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kyvik, S. (1991). *Productivity in academia. Scientific publishing in Norwegian universities*. Oslo: Scandinavian University Press.
- Lamberg, M. (2009). Jyväskylän yliopisto vaikuttajana, verkostoitujana ja julkisuuskuvan rakentajana. Teoksessa Einonen, P. & Karonen, P. & Nygård, T. (toim.).
- Louekari, S. (2019). Maailma ja Suomi tarvitsevat tiedettä. Teoksessa Kallioinen, M. & Louekari, S. (2019), 51–147.
- Marin, M. & Määttä, P., Lillberg, J. & Jalkanen, H. (1971). *Korkeakoulujen sisäisen hallinnon uudistaminen*. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisuja 89. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Pirinen, H. (2009). Yliopiston aluesuunnittelu ja rakentaminen. Teoksessa Einonen, P. & Karonen, P. & Nygård, T. (toim.).
- Päärnilä, O. (2008). Hengen hehkusta tietostrategioihin: Jyväskylän yliopiston humanistisen tiedekunnan viisi vuosikymmentä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

- Vilkuna, K. (2009). Tutkimus ja opetus Jyväskylän yliopistossa. Teoksessa Einonen, P. & Karonen, P. & Nygård, T. (toim.).
- Välimaa, J. (1994). Academics on Assessment and the Peer Review – Finnish Experience. *Higher Education Management Journal* vol. 6 (3), 391–408.
- Välimaa, J. (2011). Uusi yliopistolaki ja kansallisen yliopistolaitoksen yhtiöittäminen. Teoksessa Lasonen, J. & Ursin, J. (toim.) *Koulutus yhteiskunnan muutoksissa: jatkuvuuksia ja katkoksia*. Kasvatusalan tutkimuksia 53. Jyväskylä: Suomen kasvatus-tieteellinen seura, 43–93.
- Välimaa, J. (2018). *Opinteillä oppineita. Suomalainen korkeakoulutus keskiajalta 2000-luvulle*. Jyväskylä: University Press of Eastern Finland.
- Välimaa, J. (2019). Elämää silloissa – Managerialismin seurauksia yliopistoissa. *Aikuiskasvatus*, Vol 39, 2/2019, 151–156.
- Välimaa, J., Aittola, T. & Konttinen, R. (1998). "Impacts of Quality Assessment: The Case of Jyväskylä University." *Higher Education Management*, July 1998, Vol 10 (2), 7–29.
- Välimaa, J & Vuorinen, P. (1991) *Työvelvollisuuskokeilun rypäleitä ja kimaroita*. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B. Teoriaa ja käytäntöä 65. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Liite: Paikallisosaston johtokunnan puheenjohtajat, varapuheenjohtajat, sihteerit, johtokunnan jäsenet sekä osaston luottamusmiehet

Professoriliiton Jyväskylän osaston puheenjohtajat, varapuheenjohtajat, sihteerit ja johtokunnan jäsenet vuosina 1970–2022. Lähde: toimintakertomukset, johtokunnan ja syyskokousten pöytäkirjat.

Puheenjohtajat

Byckling, Eero 1970–1971
Hattula, Jorma 1983
Kari, Jouko 1993–1994
Lehtonen, Jaakko 1987–1988
Leskinen, Heikki 1972–1974
Luukka, Minna-Riitta 2007–2009
Lähteenmäki, Mika 2019–
Malinen, Paavo 1981–1982
Marin, Marjatta 1985–1986
Pakkanen, Ahti 1989–1990
Pehkonen, Jaakko 2002–2006
Pellinen, Jukka 2010–2012
Pulkinen, Lea 1995–1996
Pulkinen, Paavo 1991–1992
Rissanen, Kari 1999–2001
Ruuskanen, Vesa 1997–1998
Suomi, Kimmo 2016
Tiainen, Jorma O. 1980
Tummavuori, Jouni 1975–1977
Veijalainen, Jari 2013–2015
Välimaa, Jussi 2017–2018

Varapuheenjohtajat

Jäntti, Ahti 1991–1992
Kari, Jouko 1982–1983
Karonen, Petri 2017–2020
Laakso, Lauri 2006

Lehtinen, Erkki 1970
Lehtonen, Jaakko 1985–1986
Leino, Matti 2011–2013
Leskinen, Heikki 1970–1971, 1975–1980
Luukka, Minna-Riitta 2010
Maalampi, Jukka 2007–2008
Mälkiä, Esko 1995–1996
Pakkanen, Ahti 1987–1988
Pellinen, Jukka 2009
Pulkinen, Lea 1993–1994
Pulkinen, Paavo 1989–1990
Rantanen, Taina 2021–2022
Sajavaara, Kari 1972–1973, 1997–2002
Tummavuori, Jouni 1981
Valo, Maarit 2003–2005
Välimaa, Jussi 2014–2016

Sihteerit

Ahvenainen, Jorma 1975
Heikkilä, Jukka 2007–2008
Huhta, Veikko 1981–1982
Karonen, Petri 2021–
Korvola, Jorma 1989–1990
Kuusalo, Tapani 1983
Laurinen, Leena 2002–2005
Lonkila, Markku 2016
Luukka, Minna-Riitta 2006
Malinen, Paavo 1980, 1987–1988
Mälkönen, Pentti 1970–1973
Nenonen, Tuomo 1991–2001
Pakkanen, Ahti 1985–1986
Pyykkönen, Miikka 2017
Tarnanen, Mirja 2013–2015
Tiirola, Marja 2020
Veijalainen, Jari 2011–2012
Vilkuna, Janne 2009–2010
Virtanen, Ari 2018–2019

Johtokunnan jäsenet (ml. yhteyspäälliköt, joka tehtävä on usein yhdistetty sihteerin toimeen)

Alanen, Ilkka 2010
Bagge, Pauli 1983
Eklund, Kari 1994–1995
Hagfors, Carl 1980
Heikkilä, Jukka 2006
Heimonen, Kari 2021–
Heinonen, Veikko 1975
Hirsjärvi, Sirkka 1991
Hyvärinen, Irma 1993–1996
Hämäläinen, Raija 2021–
Hännikäinen, Maritta 2004–2006, 2010
Ilmonen, Kaj 1998
Jokinen, Ari 2022–
Jokinen, Ulla 1987–1988
Julin, Rauno 2014–2017
Jyrkämä, Jyrki 2012–2013
Kannas, Lasse 1987–1988
Kari, Jouko 1981, 1985–1992
Karonen, Petri 2016
Karvinen, Esko 1970–1977
Kauppinen, Anneli 2007–2008
Komi, Paavo 1980–1983
Koskela, Pekka 1999–2001
Kulomaa, Markku 1991–1993
Kärkkäinen, Tommi 2016–
Laakso, Lauri 1989–1990, 1999–2005
Laine, Eero 1985–1986, 1992
Lappalainen, Pekka 1970–1971, 1981
Lauk, Epp 2014–2015
Laurinen, Leena 1993–2001
Lehtonen, Jaakko 1982–1983, 1989–1990
Leino, Matti 2009
Lerkkänen, Marja-Kristiina 2016–2020
Leskinen, Esko 1997–1998

Liikanen, Pirkko 1989–1992
Liukkonen, Jarmo 2012
Lonkila, Markku 2014–2015
Luukka, Minna-Riitta 2005, 2013–2015
Lyytinen, Kalle 1992
Lähteenmäki, Mika 2016–2018
Maalampi, Jukka 2009
Malinen, Paavo 1976–1977
Marin, Marjatta 1981–1983, 1987–1991
Martin, Maisa 2006
Merisalo, Outi 1997–1999
Mälkiä, Esko 1993–1994, 1997–1998
Mäntysaari, Mikko 2005
Neittaanmäki, Pekka 1993–1997
Pakkanen, Ahti 1989–1992
Pehkonen, Jaakko 1999–2001
Pellinen, Jukka 2006–2009, 2013–2015
Pesonen, Hanna-Leena 2009, 2017–2020
Peuranen, Erkki 1987–1990
Poskiparta, Marita 2009–2010
Pulkkinen, Paavo 1985–1986
Rantanen, Taina 2007–2008, 2017–
Rasku-Puttonen, Helena 2002–2003
Rissanen, Kari 1997–1998
Saari, Erkki 1972–1975, 1980
Sajavaara, Kari 1981–1982, 1993–1996, 2003–2004
Siisiäinen, Martti 2000–2004, 2007–2008
Tanskanen, Antti 1983–1986
Tarnanen, Mirja 2012
Tiainen, Jorma O. 1983
Tummavuori, Jouni 1980, 1982
Valkonen, Jussi 1985–1988
Valo, Maarit 2000–2002
Veijalainen, Jari 2010
Viitasalo, Jukka 1985–1986
Vilkuna, Janne 2002–2012
Virtanen, Aila 2016
Vuento, Matti 1995–1996, 2002–2005

Välimaa, Jussi 2009–2013, 2019–
Wilska, Terhi-Anna 2018–
Äystö, Juha 1996

Osaston teknisenä sihteerinä toimi Helen Niskanen vuosina 2008–2010

Osaston luottamusmiehet

Jukka Heikkilä 2009–2010
Petri Karonen 2018–
Tapani Kuusalo 1993–1996, 1999–2008
Marjatta Marin –1986
Vesa Ruuskanen 1986–1993
Tapio Vaherva 1996–1999
Jussi Välimaa 2011–2017